Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SWOBODA

РІК XIX. НЮ ЙОРК, Н. Й. ЧЕТВЕР, 16. МАРТА, 1911. ЧИСЛО 11. | VOL. XIX. NEW YORK, N. Y., THURSDAY, MARCH 16, 1911. No. 11.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.

Горніть ся до Р. Н. Союза.

Помимо сварні, незгоди, усобиць і всіляких поклепів — наша орґанізація заедно й постійно зростає. По послідній конвенції відпало від нас богато невдоволених членів, але на їх місце прийшли нові, сьвіжі кадри і так поволи всьо вирівнало ся, наче та вода на широкому океані по ненадійній та неожиданій тучі. Успокоїло ся, притихло море людських пристрастий і мирне житє вертає опять під кришу наших славних Союзовців.

Що властиво було причиною того успокоєня?...

Наш нарід переконав ся, що „не всьо то правда, що в казці говорить ся", не всьо то правда, що на нашу орґанізацію наговорили „прихильні" нам люди... Слово ся мовить, а хліб ся їсть... Виречи ся без оправданої причини — як наші „приятелі" кажуть: повного жолоба — і шукати (нехай вже скажемо їхнім язиком) нового корита, се дуже нерозумно, а й небезпечно. Бо подумайте лишень! Чоловік належав до орґанізації кільканайцять літ, платив точно всі назначені вкладки, сповняв совісно всі приписані повинности, дожив до того, що його рідна орґанізація обертає річно десятками тисяч корон, і нараз ні з сього ні з того — обернув ся до своєї питомої власности плечима і вирік ся добровільно свойого власного майна.

Тай чому ми маємо кидати стару орґанізацію і шукати инших богів? На що нам без потреби авантурувати ся і записувати ся в ряди „гайдамаків"?.. Адже ми не медведі, то й не потребуємо скакати так, як нам цигани заграють!..

Родимці! Ми нікого не силуємо робити те, чого він сам не хоче. Ми не силуємо, ані навіть не намовляємо нікого тримати ся нашого старого Руського Народного Союза. Не хочете бути членами нашої кільканайцять-тисячної родини, то йдіть собі з Богом. Як вам немилий сей Союз-батько, що двайцять літ піклував ся вами і вашими родинами; як ви з легким серцем, без крихітки жалю кидаете свого найлїпшого приятеля; як ви не дбаєте за будучність Союза, а ще й навіть забираєте ся засьпівати йому в як найкоротшім часі „вічная память" — то, кохані землячки, що ми на те порадимо?.. Чи маємо проливати за вами крокодилячі сльози?.. Ідіть, куди наставили ся! Щаслива дорога!

Не маємо потреби тішити ся, але й плакати не потребуємо. Наш **РУСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ** є, його ще не з'їли вороги! Він є і буде на злість всім його супостатам! Наш Р. Н. Союз має за собою славну минувшість, несогіршу теперішність, а й будучність перед ним не замкнена...

От наші противники розвинули проти нашої орґанізації шалену аґітацію і що вдіяли?.. Наш Союз росте з дня на день, з місяця на місяць: нові одиниці заедно вступають, а й старі „гайдамаками" побаламучені члени — з сокрушенним серцем опять до нас вертають. І що нам вдіє людська злоба і завість? Минуть ся небавом і новомодні патріоти, минеть ся хвилева незгода, а **РУСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ** стояти-ме кріпко й неповорушно, бо він стоїть на камени віри Христової і Його божественної наукп. Хто яко Бог?!..

Надіслане

Відповідь на „Напасть".

Вайтінґ, Інд. 1. марта 1911.

Коли я прочитав у „Свободі" ч. 8. с. р. статю редактора „Напасти", так і подумав сейчас, що п. Йосиф Стеткевич не міг дати ліпшого наголовка до [illegible] артикулу. Бо се не є нічого иншого, а тільки напасть невідвічального за себе чоловіка. Не мудро давати малій дитині в руки лямпу, а то спалить і себе і хату цілу. Таке саме і з тим редакторством п. Йос. Стеткевича.

Коли би знав, що се за чоловік, якої вдачі, характеру та інтеліґенції, ніколи я не бувби попирав його кандидатури на таке важне місце, як редакторство „Свободи". Бо се не воля народу, як шумно голосить п. Йос. Стеткевич, покликала його на нинішний уряд, а тільки головні урядники „Союза" на своїм засіданю вибрали його після приповідки, що „на безрибю і рак риба".

А тепер вертаю назад до оттої „славної" „Напасти". Відвічати буду по пунктам, щоби стало ясно кождому, на якому становищи стоїть теперішний головний редактор „Свободи".

1. Редактор не мав права шукати сатисфакції за свою мниму обиду у „Свободі", котра не є часописию його, а цілого Р. Н. Союза. „Свобода" призначена бути часописев для розвою орґанізації і духової підойми її членів. Вона не сьміє бути орґаном лайки, вона не на те, щоби зденервований редактор виливав свою жовч на всіх і на вся, не на то, щоби вдоволяти патольоґічну, хору амбіцію недорослого до своєї задачі чоловіка. Єсли редактор чув ся ображеним, міг віднести ся до полюбовного суду Р. Н. Союза, або міг жадати сатисфакції у американських кортах.

2. Чоловік, котрий не є відвічальний за свої діла, котрий кермує ся не розсудком, розвагою, а тільки нервами, хвилевим подражненем, такий чоловік се моральна нуля. В него нема принципів, ним повертають сюди і туди його каприси, химери. І задля того я сказав п. Йос. Стеткевичови, що якраз він є таков моральнов нулев. А сказав я длятого, що того рода індивідуа потребують доконче від часу до часу зимної води. П. Й. Стеткевич зіставши редактором „Свободи", від щастя опянів. Він почув себе таким великим чоловіком, що сейчас почав показувати свою силу. Почав грати ся з ґазетою, як дитина огнем. Тому я вважав своїм обовязком залляти сей огень, заки дітвак-редактор зруйнує повагу „Свободи" і честь орґанізації.

E 43

3. Найперший знак „хороби" редактора я бачив у поміщеню напасти на о. Н. Дмитрова, статі анонімної, без підпису автора. О. Н. Дмитрів, се чоловік, котрий перший учинив „Свободу" отвертою українською часописию, котрий чимало причинив ся до осьвідомленя американських Русинів. Поміщувати шкальованя проти него, до того ще анонімні, в часописи, котру він підоймив на ноги, на чоловіка, що богато перетерпів за ідеї, котрим служила і мусить служити „Свобода" — се потрафить лише моральна нуля.

4. Се саме відносить ся і до звіту з нюйорського віча, де нарушено „нюйорського попа". Ваша Милость, Пане Редактор! Нюйорський „піп" о. Підгорецький поставив на ноги Р. Н. Союз. Нема ані одного члена в нашій орґанізації, котрий заслужив ся тілько для Р. Н. Союза що о. Підгорецький. Єсли днесь Р. Н. Союз стоїть так високо, що може дати вам такий товстий дзаб $150.00 місячно, то не ваша заслуга, а о. Підгорецького. Ви ані сотої части не зробили і ви маєте чоло поміщувати артикул против чоловіка, найбільше заслуженого в Союзі, в орґані тогож Союза. І ви маєте розсудок, маєте розвагу? І не єсьте ви моральна нуля? Єсли би таке склало ся не межи терпеливими Русинами, а у другій, горячійшій нації, то се число, де ви помістили донись проти нюйорського попа, було бий послідним, яке-б редаґували. І чи маєте ви право, вязати ся з „Гайдамаками", будучи редактором Р. Н. Союза та поміщувати „гайдамацькі" клевети. Я знаю, що свій свого шукає; вам дуже близькі ті невдоволені із „гайдамацького" табору, але задля самого розсудку ви не повинні були так скоро показати роги. Але — правда — ви не годні за себе одвічати. І тому ви є моральна нуля.

5. Ви вже таки за богато говорите про свою редакторську кваліфікацію. Поки-що доказів нема. Те що ви були дяком а [illegible] учителем, се для мене ще дуже слабе сьвідоцтво вашої здібности. А коли роздивлю ся в „Свободі" і порахую усі передруки, та оповіщеня, то на правду не знаю, що саме ви цілий тиждень робите, та чим так хвалите ся!

А ще до того і помічника маєте, котрий передше сам, від вас много лучше видавав „Свободу".

Порахуйте лише, кілько коштує кожда ваша стрічка у „Свободі", та самі зміркуйте, чи варта. За ті гроші „Свобода" могла би мати першорядного публіциста із краю, чоловіка, котрий міг би справді бути сьвіточем для американської Руси. — А про вас хиба сказати: „Хвали мене роте, бо тя розідру" або „тому бочка гудить, бо порожна".

6. Ви критикуєте моє знанє української бесіди і письма. Се може зробити тільки чоловік дуже грубої вдачі. І де я мав змогу вивчити ся коректно? У мадярській школі?! Я в українстві самоук. Але у мене є охота послужити українській ідеї. Я хочу сю ідею увести в наш народ, походячи із Угорщини. [illegible] де я лиш є, я тій ідеї служу. В моїй парохії вчать фонетику, вчать українську історію, сьпівають українські пісні, привикли навіть називати ся Українцями, що досі у нас уважало ся гірш чорта. А се чисто угро-руська, чисто „унгарська" парохія. У цілій парохії на самому Вайтінґ тілько оден чоловік із Галичини. І вам не совісно кпити собі із чоловіка, на котрого стріляли фанатики за Українство, котрого хотіли за се саме отроїти!! Коли-б я не боров ся за українську ідею, я не мав би ні одного ворога. Мені українство не дає ніякої личної користи, я служу ідеї ради самої ідеї, а ви мене піднимаєте на сьміх!!

Та ні, ви самі себе осьмішили! Я з часом поборю технічні трудности, я вчу ся і буду знати докладно усю українську скарбницю і я помимо вас і таких як ви послужу Україні щиро цілим своїм житєм.

З поважанєм:

о. Валентин Балог.
ред. конгр. ком. Р. Н. С.

[illegible] ГРАБОВИЧ.

МАРТА БОРЕЦЬКА.

ІСТОРИЧНЕ ОПОВІДАНЄ.

ВСТУПНЕ СЛОВО.

Над бистрою рікою Волховом, недалеко Ільменського озера, лежить славне в історії руській місто Новгород. Нині числить воно заледво 20.000 мешканців, но колишній Новгород величав ся блеском, богацтвом і повагою між другими городами руськими і містив в отвертій рівнині 400.000 мешканців, кромі чужоземних купців, котрі тут торговали дорогими товарами. Новгород єсть одним з найстарших славянських городів: в нім осів на престолї перший князь, Рурик, і став ту панувати. Но мабуть не сподобало ся було вольним Славянам самовладство того князя, котрий не знав пошановати стародавних народних звичаїв. Знайшов ся в місті всіми поважаний муж, Вадим і той покликав Рурика перед суд народа: „Нехай оправдаєть ся за нанесені кривди і напасти". Рурик явив ся на площі, але з узброєною дружиною, і розігнав „ворохобне віче". Вадима сам Рурик перетяв мечем, а дружина його убила множество Новгородців. Від того часу був Вадим як би сьвятою особою для кождого Новгородця і неначе представником давних славянських свобід. В його память виставили пізнійше Новгородці статую з білого каменя на вільній площі, котра звала ся від того часу Вадимовим місцем і служила народови до спільних нарад. З других руських князів одні пересиджували в Новгороді, другі в Київі і Новгород всегда підлягав їх власти. Доперва Ярослав надав Новгородови осібні закони, після котрих осягнуло місто свою відрубну самоуправу. Від тепер зростав Новгород в богацтві й славі і хоть давним звичаєм призивав до себе князів, одначе не узнавав над собою їх верховної власти в домашних ділах. Новгородці вибирали спомежи себе старшину, вона радила і збирала ся враз із народом на віча (наради), до котрих взивав голос великого дзвона.

Так було і тогди, коли на престолї княжім, в Москві, засів Іван III. Василевич. Побивши татарського хана Ахтема, загадав він підбити також Великий Новгород. Вишукував ріжні причини, на яких можна би оперти свої домаганя; з одної сторони хотів побільшити своє князівство, а з другої бояв ся зростаючої могучости того міста. Карамзин повідає, „що Новгородцям захотіло ся бути сьмілими, показати ся Іванови страшними, понизити гордість Москви і привернути давні права своєї вольности, утрачені надмірною уступчивостю батьків і дідів"... Іван посилав нераз до Новгородців своїх послів, домагаючись від них підданьства, але все надармо. А коли приїхав до Москви Новгородський посадник (бурмістр), Василь Ананиш, сказав йому Іван: „Скажи Новгородцям, щоби вони узнали сво[...] поправили ся, щоби в мої землї і води не вступали. Нехай моє імя буде для них страшне і поважне, сли хотять моєї охорони і милости"... Післав також до Псковитян, де був подібний устрій як у Новгородців, щоби готовили для него поміч против Великому Новгороду. Псковитяни хотіли бути посередниками межи обома сторонами і післали в тій цїли своїх людий до Новгорода. Але там сказали їм: „Не хочемо кланяти ся Іванови і не просимо вашого опікуньства; сли ви совісні і нашими другами, вооружіть ся враз із нами против Іванової самовласти".

Настала важна хвиля для Великого Новгорода, прийшло до кровавої стрічи з військами князя Івана. Борба нерівна закінчилась в некористь Новгородців. Карамзин так тую борбу характеризує: „Новгородці бороли ся за свої старинні устави й права, дані їм по части самими Великими князями, як наприклад Ярославом, утвердителем їх вольности. І літописи і старинні пісни віддають справедливість великому духови Марти Борецької, тої героїчної женщини, що вміла заволодіти своїм народом і хотїла бути Катоном своєї републики"...

Повість о Марті Борецькій основана на давнім письменнім памятнику, списанім вже по упадку новгородської републики. Старшим Русинам той памятник знаний з виданя проф. Меруновича під надписом: „Покорениє Новгорода". Надієм ся, що новим виданєм цінної тої повісти зробимо милу прислугу особливо Русинам молодшим. Єдиним бажанєм нашим єсть, щоб і в нашім краю за приміром новгородської героїнї появили ся подібні Марти Борецькі і щоби вони з таким самим посьвяченєм ставали в обороні вітчини.

ПОСЛИ ВІД РІЖНИХ ДЕРЖАВ У ХМЕЛЬНИЦЬКОГО В ЧИГИРИНІ 1649 р.
Власноручний малюнок Т. Шевченка.

I.

Споза темних лісів висунулось ясне сонце і осьвітило рожевим блеском Великий Новгород. По широких улицях снують ся вже люди; купці отвирають богаті крамниці і розвішують дорогоцінні товари, привезені з німецьких міст та з далекого сходу. Но на улицях нині не той рух, який мож побачити иньшими днями; з лиця людий визирав якийсь неспокій, всї якби вичікували якоїсь хвилї. Іще вчера вечером рознесла ся була вість, що від великого князя Івана з далекої столиці, з Москви, прибуло посольство з важним ділом до Новгородців. Нарід гомонів щось між собою і сподівав ся чогось... Аж от розляг ся по воздусі голос вічевого дзвона, голос поважний і милий для кождого Новгородця. А по всїх улицях, по всїх кінцях Новгорода розійшли ся окличники і взивали горожан на спільну нараду. Дивним чувством здрігнули серця мешканців. Склепи назад позамикано. Отці родин виривають ся з обіймів дружин і дітий, щоби спішити, куди зове голос вітчини. Цікавість, страх і надія огорнули Новгородців і всї густими лавами залягли велику вічеву площу. Всюди допитують ся, ніде не одвічають...

РАДА. — *Власноручний малюнок Т. Шевченка.*

А на широкій рівени коло стародавного дому князя Ярослава, де на високій баштї висів вічевий дзвін, зібрала ся вже вся старшина: посадники із золотими медалями на груди, тисяцкі з високими булавами, бояри, огнищани з хоругвами і начальники всїх пяти частий Новгорода із срібними топорами. Но Вадимове місце ще заєдно порожне; єще не вступив на него по мармурових сходах степенний посадник. Нарід нетерпеливий, гомонить що раз голоснійше і домагаєть ся отвореня віча, а посеред гомону розливаєть ся таємний голос дзвона... І от вступив на степені Йосиф Дїлинський, один із знатнїйших горожан, що був сїм раз степенним посадником, а за кождим разом з новими услугами вітчині, з новою честию для свойого імени. Вийшов на Вадимове місце, відкрив сиву, поважну свою голову, поклонив ся смирно перед народом і обявив голосно, що князь Іван Василевич прислав до Великого Новгорода свого боярина, і той бажає висказати перед народом домаганя свого князя.

Посадник сходить — а боярин -посол являєть ся на Вадимовім місци. То був воєвода, князь холмський, муж розумний і твердої волї — права рука Івана у всяких ділах, воєнних і державних, хоробрий у битвах, перший бесідник при нарадах. Вид його гордий; окритий був блескучим панциром, а при боці висів меч. Межи народом стало тихо... Боярин гордим зором поглянув довкола, підніс думно голову і хотів промовляти... Але молодші горді Новгородці не дозволили; як би з одної груди озвали ся вони грімким голосом: „Смири ся перед великим народом!" Видно, тяжко приходило се воєводі, бо стоїть, отягаєть ся. Но тисячі голосів кликнули знов на площі: Смири ся перед великим народом!" Боярин здіймив шолом з голови і поклонив ся. Шум замовкає.

„Горожани Новгородські! — промовляє боярин — князь всеї Руси говорить моїми устами — слухайте!

„Дикі народи люблять самостійність, мудрі народи люблять порядок, а нема порядку без самодержавної власти. Ваші предки хотїли правити самі собою і впали жертвою лютих сусідів, або гинули серед внутрішних роздорів. Тоді старець добродійний, що стояв уже на порозі вічности, заклинав Новгородців, вибрати собі володаря. Вони йому повірили, бо чоловік при дверех гробу може говорити тілько істину...

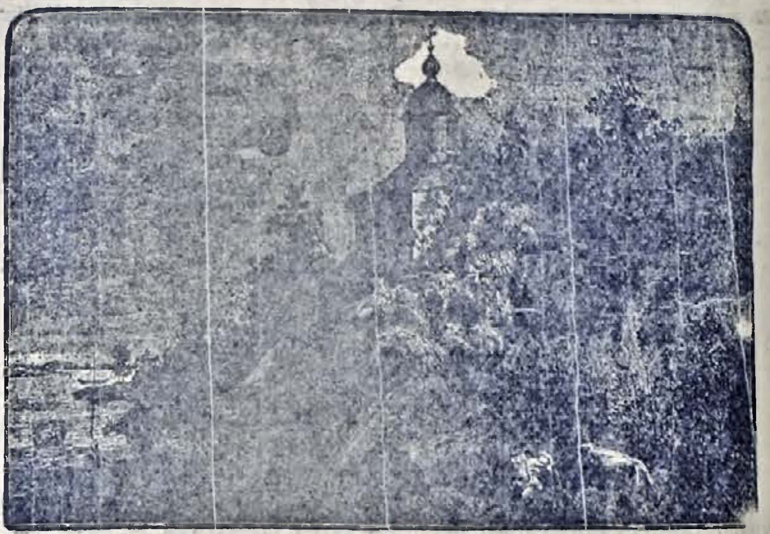
„Горожани Новгородські! В стінах ваших родило ся і утвердило ся самовладство руської землї. Тут великодушний Рурик виконував суд і правду; на сїм місци давні Новгородці цїлували ноги князя, котрий примирив внутрішні незгоди, успокоїв і звеличив сей город. На сїм місци проклинали вони ногубну вольність і благословили спасенну власть єдиного. Колись були Новгородці страшні тілько для себе самих а нещасні в очах сусідів, но під володіючою рукою варяського рицаря стались вони пострахом других народів та викликали у них завість. Наслїдник Рурика, Олег Хоробрий, двигнув ся з військом до полудневих країв, де всї славянські племена покорили ся його оружю. Предки ваші, товариші його слави, ледви вірили своїй могучости!

„Олег, ідучи за бігом Дніпра, полюбив красні його береги і в благословенній стороні київській оснував столицю своєї просторої держави. Но Великий Новгород був завсїгди правою рукою великих князів і завсїгди славив своїми ділами руське імя. При помочи хоробрих Новгородців прибив Олег свій щит до воріт Царгорода, а Сьвятослав з дружиною Новгородською на прах розбив військо грецького цїсаря Цимисхія. Чей і внук Ольги, сьвятий Володимир, вихований в Новгороді, не даром прозваний був володарем сьвіта...

„Горожани Новгородські! Не лише воєнною славою ви звязані з руськими володарями, їм предки ваші завдячали також заведенє християньства в стїнах сего міста. Хто навчив вас сьвятої віри?... Очи мої по всїх частях города видять золоті хрести красних храмів Божих. Чиж не пригадує вам шум Волхова той великий день, в котрім знаки поганьства погибли з шумом в бистрих филях ріки? Нагадайте, що Володимир поставив тут перший храм правдивому Богу, що Володимир кинув Перуна в безодню Волхова!... А сли житє й майно є сьвяті в Новгороді, то спитайте: чия рука завела тут безпечність?... Тут — показуючи на дім Ярослава — тут жив мудрий законодавець, добродій ваших предків, князь великодушний, їх друг, котрого вони називали другим Рурпком... Невдячне потомство, ти заслугуєш на справедливі догани!

„Новгородці, що були все старшими синами Руси, нараз відділили ся від своїх братів; були колись вірними підданими князів, а нині сьміють ся з їх власти... і то в які ще часи? О, сором імени руському! Споріднене і дружба пізнають ся в нещастю; в нещастю обявляєть ся також любов до вітчини...

„Б[...] я ся покарати руську землю. Явили ся несчислені варвари, пришелці із сторін нікому незнаних і розлетїлись по нашім краю мов та саранча, що її Бог ссилає на кару людям. Хоробрі Славяни проливають свою кров за вітчину і гинуть; вся руська земля обагряє ся кровю рідних синів, городи й села палають ясною полуміню, кайдани дзвонять на дівицях і старцях... А що-ж в ту тяжку пору діють Новгородці? чи спішать в поміч своїм братям?... Ні! вони, віддалені від місць, скроплених кровю, користають з нещастя князів, відбирають їм законну власть, держать їх між собою як в темници, виганяють їх і прикликують других, то знов і тих проганяють. Володарі Новгородські, потомки Рурика і Ярослава, мусїли слухати ваших посадників і дріжати на голос вічевого дзвона, як би на голос труби страшного суда! В кінці не хотів вже ніхто бути вашем князем, бути рабом ворохобного віча... Нині дійшло до того, що руські Новгородці не узнають навіть друг друга.

ВИДУБИЦЬКИЙ МОНАСТИР. — *Після офорта Т. Шевченка.*

„Від чого-ж така переміна у ваших серцях? Яким сьвітом могло старе славянське племя забути на власну свою кров?... Користолюбство, користолюбство осліпило вас! Брати руські гинуть — Новгородці богатіють... До Москви, до Київа, до Володимира привозять трупи християнських борців забитих невірними, і нарід руський посипав попелом свою голову та з плачем виходить їм на стрічу. А Новгородці?... До них привозять чужосторонні товари й нарід радісним риком витає купців! Брати руські числять свої тяжкі рани — Новгородці числять золоті гроші. Русь в тяжких оковах — Новгород славить свою вольність!

„Вольність!... но ви також рабами... Честилюбиві бояри, знївечивши власть князів, нинї ту власть взяли в свої руки. Ви слухаєте — (бо нарід все повинен слухати!) — але не сьвяченої крови Рурика, а богатих купців... О сором! Потомки Славян цїнять золотом права властителів! Роди княжі, з давних часів знатні, відзначали ся ділами хоробрости і слави; а ваші посадники, тисяцкі, огнищани доступили достоїньств лиш хитрощами і користолюбством. Вони привикли до вигід торговлї, тому й торгують добром народа; хто їм обіцює золото, тому вони й вас обіцюють. Знані князю мойому дружні, тайні звязи вашої старшини з Литвою і Казміром польським... Незадовго зберете ся знов на голос вічевого дзвона, і гордий Лях скаже вам на Вадимовім місци: „Ви раби мої!"... Але Бог і Іван великий ще старають ся о вас.

„Новгородці! Земля руська воскресає. Іван збудив із сну давну мужність Славян, ободрив серця трусливого війська, й берегиКами були сьвідками наших побід. Ласка Божа засяла над сьвяченими могилами наших князів: Юрія, Андрія, Михайла. Небо примирило ся з нами, і татарські мечі затупили ся. Настав час пімсти, час християнської слави і радости. Іще послїдний удар не сповнив ся, но Іван вибранець Бога, не опустить державної руки своєї, доки не зломить ворогів і не змішає їх костий з землею. Дмитро, побивши Мамая, не освободив Руси, но Іван Великий освободить її. Видячи, що розділ держави був причиною великих нещасть, він злучив давні руські князівства в одну могучу державу і став єдиним властителем руської землї. Рідні діти, по тяжкій і довгій розлуці, обняли ся з радістю перед очима володаря й мудрого свого вітця.

„Однак радість князя аж тоди буде повна, коли Новгород — древний, великий Новгород — верне на лоно вітчини. Ви зневажали Іванових предків, но він всьо забуде, скоро покорите ся йому. Іван, гідний володіти сьвітом, хоче бути і вашим володарем. Нагадайте тую блаженну хвилю, коли він був мирним гостем посеред вас; згадайте, як ви подивляли його велич, коли він, окружений вельможами, йшов до дому Ярослава; згадайте, як ласкаво, з якою мудрістю розмовляв із вашими боярами о древностях новгородських, сидячи н[а] поставленім для него престолї коло Рурикового місця, відки його око обіймало всї части города і веселі околиці; згадайте, як ви одноголосно витали й славили великого і мудрого князя! Чиж не єсть то слава, повинуватись такому володареви, особливо тепер, де разом потреба освободжати Русь від татарського ярма? Піддайтесь йому, а тоди ук[ріп]ить ся Новгород іще більше, і слава його понесеть ся по сьвіті. Ви будете не[...] синами Руси. Тут поставить Іван с[в]ій престол і приверне ті щасливі [...] коли не шумне віче, но Рурик і Я[росл]ав судили вас як отець свої діти, [...] помежи горожан і питали ся убо[...] не знущають ся над ними богат[і]. Тоді й бідні будуть однако щасливі, бо всї піддані суть рівні перед лицем самодержавного владики.

„Народе й горожани! нехай володіє Іван в Новгороді, як тепер у Москві! Инакше — а се його послїдне слово — хоробре військо, готове побідити Татар, явить ся в грізнім узбр[оє]н[ю] перед вашими очима й усмирить бунтівничий Новгород!... Мир або війна? — одвічайте!..."

Послїдні слова висказав боярин піднесеним голосом, а коли за[мовк]нув, між народом настала глубока, [три]вожлива тишина. Боярин надів на го[лов]у блескучий шолом і зійшов з Вадим[о]вого місця. На площі все ще тихо — видно тяжкі думки залягли голови горожан...

(Дальше буде).

У КИЄВІ. — *Власноручний малюнок Т. Шевченка.*

ДОПИСИ.

З McKeesport, Pa.

ЗАЯВА.

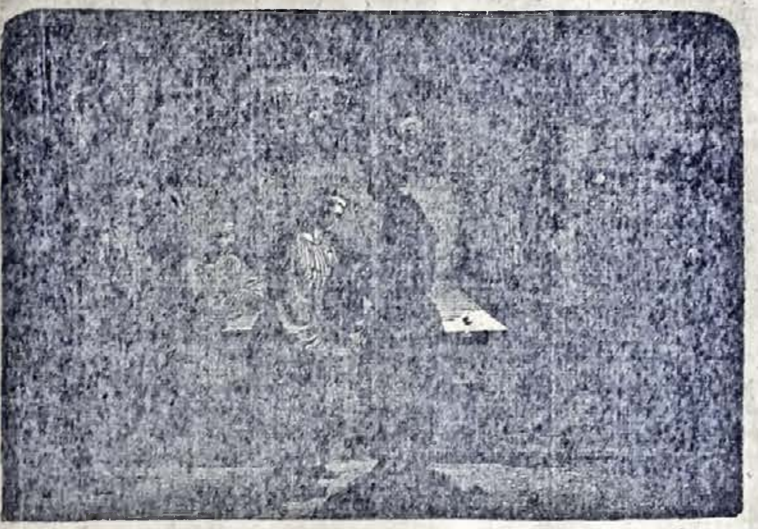
В однім з попередних чисел „Свободи“ появила ся допись з Микиспорту, підписана криптонїмом „Українець“, а у якій злобно і неправдиво очернено добр. М. Щ. Знаючи особисто неповинно очерненого, стикаючи ся з ним протягом довгого часу, та живучи з ним в одній місцевости, ми рішучо заявляємо, що „Українець“, закидаючи д. М. Щ. такі злочини, як: що він „натягнув людий на висше як 500 долярів“, що він „валяв ся по сальонах і в кождім лишив ся вине по пару долярів“, що „нарушив честь нашого Владики“, що є „гайдамака“, що „виступав проти віри“ і т. д. і т. д. — цілковито минув ся з правдою.

„Славному“ Українцеви скажемо наостанок, що він не вартає того, аби підшивав ся під се велике імя!

Петро Сова.
А. А. Галатинський.
Д. Хоцінський.
Д. Сова.
Н. Пиріг.
О. Лесняк.
І. Сенько.
М. Завійовський.
М. Трояновський.

Примітка Редакції.

Поміщуючи отсю „Заяву“, даючу повну сатисфакцію д. М. Щ-ому, замикаємо усю дальшу полеміку в сій справі. Підписаним, які прислали оден доляр за поміщене, подаємо до відома, що всякі дописи — наколи вони покажуть ся відповідні — поміщуємо безплатно. Присланий доляр — гадаємо, що підписані зовсім будуть з тим згідні — віддаємо на фонд „Рідна Школа“.

СТАРОСТИ. — *Рисунок Т. Шевченка.*

Добр. М. Щ. прибув до Микиспорту в Форд Сіті, Па. тільки у важній своїй особистій справі та в справі кількох людий. Був коротенький час, поговорив і відїхав. Сей чоловік був у нас протягом півтора року і працював щиро і невтомимо для добра людий і парохії, а відходячи дістав як найгарнїйше сьвідоцтво. Закид, що він мав десь когось намавляти до переходу на православє, є чисто виссаний з пальця. Противно, коли він був через два місяці без заняття, то приходили до него і його намавляли до обнятя посади при сербській православній церкви, одначе він заявив, що волить марно згинути з голоду, як відступити від своєї церкве.

Будучи опісля на посаді в Форд Сіті, Па. працював на ней мечче щиро і з самопожертвованьєм, та покинув її лишень по тій причині, що платня була трохи за мала. Тоді то бувший там під ту пору сьвященником о. Ващишин попращав його на проповіди і прилюдно в церкві заявив, що з таким чоловіком, як М. Щ. желав би працювати до смерти. Підписаний „Українець“ нехай но потрудить ся до Монесен, Па. а там і мала дитина йому скаже, що гр.-кат. галицьку парохію з'орґанізував нехто иньший, як тільки очернений ним д. М. Щ. О голоді і холоді, борючи ся з тисячними перепонами, працював д. М. Щ. і довів до сего, що там закуплено церков і записано її на нашого Владику! Проби і представленя, рух і просьвіта — отсе його діла. І він покинув сю парохію, працює невтомимо дальше, мимо того, [illegible] злобні і брехливі одиниці [illegible] болотом.

З Philadelphia, Pa.

Не дуріть себе і людий!

Отсими стрічками не хочу відкопувати охоти аматорів, котрі посьвячують своє здоровлє, час і гроші, вичучуючи ся і виставляючи театральні штуки, або концерти. Але годі знова пропустити мовчанкою виступи таких індівідуїв, котрі задля своїх глупих зарозумілостий кривлять прегарні твори наших писателів, а публику одурюють так, що опісля люди найлучшої волі і розуміючі ся на тім, до чого беруть ся, не мають поперта, бо загал ошуканий кілька разів, стає до усего зневіреный.

Говорить ся про Філядельфію.

Тут не одно зробило ся добре і гарне, — не шкодилоб було подати про се згадку в часописи до ширшої відомости; зробило ся може і неодно зле, що знов повинно ся було пятнувати, хочби й публично, єсли не помогло упімнене домашне; бож розумна і переконуюча критика не тілько, що не пошкодить, але — як кажуть — направляє блуди.

Як сказано, в Філядельфії було добре і зле, а наші передові одиниці чомусь про то всьо мовчать. Виглядалоб, що тут кромі чудес, як писав хтось, нема нїчо иньшого; тим часом оно так не єсть. Можливе, що можнаб простити сей оден гріх, беручи на увагу приговірку: „більше робім, а менше хвалім ся“, але промовчувати шкандалї, на котрих терпить загал, то таки є вже непростимим гріхом.

Зібралось кількох киринників, і киринять від якогось часу між Русинами-Українцями. Та все то одно за другим переходило. Одного не знялось, друге перепускалось і так все клеїло ся, бо киринники підшили ся під „оборонтелів церкви“ і грають не аби яких патріотів.

Поминуло се мовчанкою ті два представленя, котрі випали низше критики, бо не хотїло ся деякого зражувати, а по друге, дохід з сих представлень був призначений на загально попиранї цїли. Як було, так було, — то робили Русини, тому: „най там!“ Але-ж бо тепер ті самі пірвали ся до української оперетки „Сватання на Гончарівці“ і скапарили її тим, що взяли собі до помочи жидів, помимо того, що тут суть люди, котрі булиб з охотою помогли.

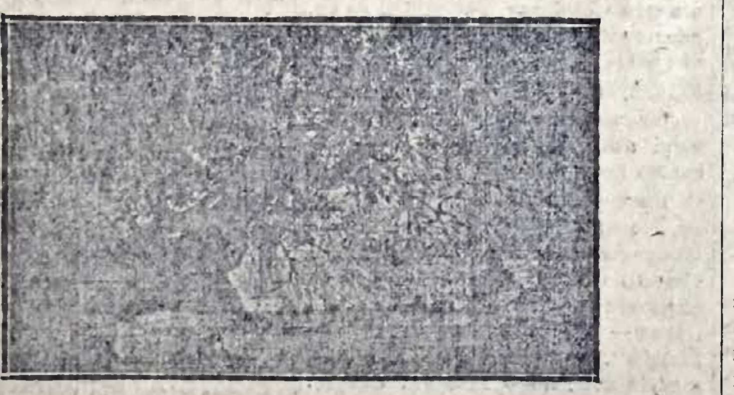
Тоті вуличні рухи практикуючі ся на сцені підчас цїлого представленя; ті азіятсько-дикі вигукування і скакання, виконувані на сцені жидками; ті жидівсько-бізнесові оголошеня зі сцени, і вкінци та „дуже файна кумедия“, як голосив один з сих „панів“, довели до того, що публика була змушена сказати: „stop that“ — „досить того, спустіть куртину“ і т. д., що пп. аранжери мусїли зробити.

Послугуване ся чужинцями моглоб ще уйти, єслиб бракло своїх людий; але брати жидів, режісерів, аматорів і т. д. тогдї, коли у нас суть свої люди, як приміром недавно прибувший з Галичини о. В. Держирука, під котрого проводом можна братись сьміло до виконаня найтруднїйших концертів, чи театральних вистав, і то робить Брацтво в день торжества посьвячення Прапора, де були так поважані гості і так грубо їх образити, се хиба щось більше, як кириня...

Розуміє ся, що се не направить того, що минуло, але — кажу отверто, до чогось подібного довести на будуче не повинно ся.

Маємо драматичний кружок, маємо хор і ті будуть устроювати концерти і представленя, а вам киринники скажемо: Як-єсь не пиріг, то й не пирожи ся! або таки впрост: досить кирині! Маски з вас вже вдерті. Про те, що добре, другим разом...

Інтересований.

ВЕРБА. — *Власноручний малюнок Т. Шевченка.*

З Pittsburg, Pa.

В неділю 26. лютого с. р. виставив пітсбурґский аматорський кружок читальняний штуку „Убійники“. Підклад штуки самої — взятий з щоденного житя галицьких селян — незвичайно вірно представляє буденні клопоти галицьких селян: з війтом деруном, з жидом, без котрого галицьке село не дасть ся представити і т. и. Під впливом тої штуки бідний український іміґрант переносить ся думками на рідне село, мріє про родину, зелені луги та ліски, золочені лани та низенькі родинні хатки. Рівночасно бурить ся кров на вид здирств і безправств самовільної адміністрації шляхоцької, котрої сліпим орудієм суть таки наші брати, вибрані виборчими шахрайствами на війтів.

Саме обсадженє ролъ було дуже щасливе, позаяк всї майже без виїмку аматори вивязали ся з своїх завдань знаменито. Мало сказати: знаменито. Декотрі з них грали прямо по мистецьки, згадавши хочби такого Панька (п. Й. Стасишин), Гершка (п. Г. Варунок), котрий по мистецьки володів руками і виговором галицьких жидів, сільських волоцюг; Марійку (п-на М. Костишак), котра всїх чарувала своїм голосом та палкою любовію до Василя; Настю (п-на Т. Г. Кульчицька) та Якима Багрія (п. Ф. В. Кульчицький). Чоловік, незнаючий пітсбурґских аматорів, міг би подумати, що се якась заводова трупа театральна, а не звичайні собі читальники. Дуже приємно вражало і то, що декотрі з аматорів не зазнали галицького житя в практиці, бо суть вже американськими уроженцями і галицьке житє знають лиш з книжки, а так чудово потрафили віддати на сцені всї найменші подробиці. Заслуга се передовсїм бл. п. незабутнього о. Н. Стефановича. Сей чоловік дійсно не жив ніколи для себе. Він жив для народа, котрому віддав своє серце, для котрого всі свої сили посьвятив і котрому він так вірно та щиро любив. І дійсно, сей чоловік богато зробив для свого народа в Пітсбурґу, чого найліпшим доказом те, що всї його парохіяни за ним дуже жалують, всї його память поважають. Передовсїм для молодіжи зробив бл. п. о. Стефанович богато, бо научив її любити рідне слово, рідну пісню, рідний народ. І власне його вихованками суть наші молоді аматори, котрі вповні зрозуміли ідеал покійного.

Мимоходом згадаю, що пітсбурґскі патріоти не дуже то розуміють запал молоденьких аматорів, бо богато їх на представленю бракувало.

Сумно було дивити ся, що на салї було богато Поляків, навіть Англійців, які не могли начудувати ся і наслухати ся чародійній мельодії нашої народньої пісні — а з наших Русинів так богато бракувало. Чейже ніхто не може вимовитись високими цінами, бо 25 центів сеж прецінь кождий може заплатити.

А було на що подивитись і послухати, забути на хвилю щоденні злидні і мріями перенестись ген... далеко: за гори, за море, в рідну країну, де ми вперше почули рідне слово, де так красно щебече соловейко, де лани широкополі пишають ся і з тобою розмовляють. Гей, гей, милий Боже! жаль бере, що ми еще не навчили ся любити своє рідне!

Не від річи буде згадати, що читальня ім. Маркіяна Шашкевича має тепер дуже красні декорації і куртину пензля звісного нашого артиста, абсольвента римської академії штук красних п. Григорія Кузнєвича. Всїх декорацій є пять і всї представляють картини з галицького житя: онде бачиш чепурну чорнобривку, що йде крутою стежечкою, пристаючи немов би глядала когось... може стріне ся з милим... На иншій картині оре галицький селянин свою нивку, а сходяче сонце золотить його плуг. — Щасливий він — погадає неоден — коб то я скорше вернув до дому тай так собі за плугом пішов!... Неоден певно й заплаче, як погадає, що його ниву може жиди взяли за лихву і тепер нема до чого вертати.

А вже найкраща, то безперечно куртина. По середині Дніпро, а на березі на камени сидить Т. Шевченко з бандурою в руцї, прислухуєсь поетичному шумови поважного Словутиці і, здаєть ся, мріє про те, як побудє собі хатину над Дніпром, як щоденно буде радіти красою могутнього Дніпра, як нарешті по довгій мандрівці помежи чужими людьми осяде між своїми на своїй рідній дорогій землиці, котру він так любив, за котру він так страждав по кирґізьких степах та петропавловських і иних кріпостях. З очей поета видко тиху радість, неначе хоче сказати: „Тут мені мило, тут мені любо, тут я спокійний, а

„Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого
На вкраїні милій;
Щоб лани широкополі
І Дніпро і кручі
Були видні, було чути,
Як реве ревучий!“

По одним боці описаної що-йно картини пишаєть ся герб Галицької Руси: лев і синьо-жовтий прапор; по другім — орел розпинаючий крила до лету і звіздний прапор: герб Злучених Держав.

Згадати належить, що по Представленю тутешний парох о. К. Курилло сказав кілька теплих слів до публики на тему любови рідного слова, рідної пісні, а аматорів загрівав до дальшої праці на сім поли, так хосенної для розбудження нашої національної самосьвідомости і відродження. З піснею на устах „Ще не вмерла Україна“ розійшли ся гості, винїсши гарний спомин на сю, так солодко пережиту хвилю. — А ті, що не були, нехай тепер жалують!...

Осип Голучківський.

Е 44

З Johnstown, N. Y.

Сьвітла Редакціє! Прошу приняти отсю мою лепту т. є. 2 дол. і заслати їх моїм Братям до рідного краю, котрі безнастанно борють ся за права свого народу і жадають від нас помочи на рідну школу. Отож на просьбу Комітету „Рідної Школи“ даю 1 дол., а на так щиру просьбу о. Грушки на дім читальняний в селї Пенякак — також 1 дол. Прошу Сьвітлу Редакцію тую мою маленьку лепту заслати нашим Братям.

Пару слів промовляю до Тебе, руський Народе, і знаю, що хто щирий Русин-Українець, то той моїх слів послухає. Дорогі Братя! Приходить Божа весна, всьо сотворіне будить ся до нового житя, отож будім ся і ми, а особливо в тім В[illegible]кім пості! збудім в серцях наших [illegible] до своїх поневолених Братів в Галичині.

ЖЕБРАК НА КЛАДОВИЩИ.
Власноручний рисунок Т. Шевченка.

Кілько то долярів піде що суботи на пїятику, а наші Брати так нас щиро з слезами просять о поміч на рідну школу і на інші просьвітні цїли, а ми мовби не чули їх просьби. Отож в часї Великого посту стримаймо ся одну-дві суботи від пиття горячих напоїв, а ті гроші, що маємо пропити, офіруймо на Рідну Школу. Ми на тім не стратимо, а нашим Братям зробимо полекшу.

Так само кождий Русин повинен на просьбу о. Грушки бодай 5 шклянок пива собі урвати і тих пару центів офірувати на Єго читальню.

Дай Боже, щоби кождий Русин услухав мосго голосу.

О. Романик.

Сю коротеньку допись наводимо дословно, щоби показати і доказати усїй нашій читаючій публицї, що у п. Олекси Романика нема вправдї „золотого пера“, але за те в його грудях беть ся: золоте серце. Не знаємо лично п. Романика, бо й годї нам знати особисто всїх наших дописувателїв, але вже з самого його письма бачимо, що се людина чесна, характерна, сердечна і жертволюбива — головно жертволюбива. З почерку письма переконуємо ся, що п. Романик має тяжку руку, отже мусить бути звичайним робітником, який фізичною працею заробляє на своє удержане. Для простого робітника 2 доляри—се сума, а прецінь він дав її, сю суму, на потребу своїх рідних братів у старім краю. Дав певно зі щирого серця, а крім того ще й других заохочує до жертвенности на рідні цїли і кличе своїх нетямучих родимців до тверезого житя бодай у сьвятім Великоднім пості.

СМЕРТЬ І МОСКАЛЬ.
Власноручний малюнок Т. Шевченка.

Не хочемо хвалити п. Романика, бо він сього не жадав і зовсім певно не надіяв ся ніякої похвали за своє патріотичне діло. Колиж ми сказали осьтут кілька слів про особу невідомого нам робітника-патріота, то тільки на те, щоб засоромити тих наших „спасителїв“ Руси-України, котрі при кождій нагоді кричать на цїле горло: ось то я! на мене, люди, дивіть ся!... Кричать і лають всїх і вся, а самі не варта нюха табаки... Від таких „ревних патріотів“ не має наша поневолена вітчина ніякого хісна, а при підмозї таких „діячів“ Русь-Україна певно не воскресне!..

(Надіслані п. Романиком 2 дол. виказано в попер. ч. „Свободи“).

„SWOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
184 Hudson St., New York, N. Y.

K. KIRCZOW, manager
184 Hudson St., New York, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руского народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанеє від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Програма
Шевченківських Вечерниць в НЮ ЙОРКУ.

Найблизшого вівторка відбуде ся заповіджений еще 15 грудня м. р. вечерок в честь 50-тих роковин смерти найбільшого нашого ґенія, Тар. Шевченка. Як випаде се всенародне українське сьвято, не беремо ся передвчасно судити, бо не хочемо брати на себе ролї пророка... Було би найлїпше, якби кождий сьвідомий Русин і кожда сьвідома Русинка з цїлої нюйорської околиці прибули на се сьвято самі і самі оцїнили вартість концерту. Ми на сїм місци обговоримо лише коротенько посдинокі точки широкої програми в тїй надії, що се обговорене неодному придасть ся.

Перша точка — се вступне слово, яке виголосить предсїдатель Шевченківського Комітету і редактор „Свободи", п. О. Стеткевич.

По переднім слові наступить „Заповіт моїм землякам на Українї", слова Т. Шевченка, музика М. Вербицького. Сей прехороший твір, се доволї знане басове сольо і подвійні хори в супроводї орхестри. Сей кусник сьпіває ся звичайно з акомпаніяментом самого тільки фортепяна; з повною орхестрою його ще мабуть досі не сьпівано.

На третю точку припадає деклямація. Деклямувати буде п-нї Юлія Зволинська „Уривки з визначнїйших поезій Тараса Шевченка". Се буде низка найкращих перел Шевченкової музи і потріває понад 20 хвиль.

„Та не дай Господи нікому" барітонове сольо (відсьпіває п. Е. Василенко) і „Огнї горять" мужеський хор з осібним теноровим сольом і чудовим дуетом, слова Т. Шевченка, музика І. Воробкевича — становити-ме 4-ту точку програми.

Пяту точку виповнить трудний, але за те вельми хороший дует для сопрана і тенора „Зацвила в долинї червона калина", слова Т. Шевченка, муз. М. Лисенка. Сей гарний дует відсьпівають в супроводї фортепяна: п-нї В. Ґела і п. Вол. Нечерський.

ІЗИДОР ВОРОБКЕВИЧ.

З уваги на виконавців, найцїкавійша мабуть буде шеста точка. Дїточий хор відсьпіває в супроводї орхестри „Молитву" Ол. Я. Кониського, муз. М. Лисенка.

Відчитом про Шевченка, який виголосить по руськи Всч. о. Ал. Павляк з Ансониї, Конн., закінчить ся перша часть програми.

Наступить невеличка павза, підчас якої орхестра п. П. Г. Смолинського відограє кілька вдатних вязанок з ріжних руських мельодій.

Зараз по павзї наступить одна з наймогутнїйших композицій нашого найславнїйшого музика, М. Лисенка: „Бють пороги". Кантата про поодинокі голоси мужеські, жіночий хор, мішаний гурт і ріжнородні соля з проводом орхестри. Слова Т. Шевченка. — Мало є людий, котрим доводило ся почути хоч раз в житю сей чарівний та пориваючий твір найбільшого українського майстра тонів. До відсьпіваня сього великого твору треба й великої сили: і добрих солїстів, і бистрих сьпіваків, і відповідної орхестри, і талановитого діриґента. На сей раз зложило ся усьо якось так щасливо, що можна мати певну надію на уміле й солїдне виконанє сьої захоплюючої кантати.

По сїй чудовій кантатї, що потріває найменше 15 мінут, п. А. Шіпман буде мати відчат про Шевченка по анґлїйськи.

Десятою точкою буде сольо одної славної личности на фортепянї.

По фортепяновій продукції відсьпіває мужеський хор „Козаки в піснях народних", Ф. Колесси. Се дуже хороша збірка козацьких пісень і певно подобаєть ся присутним на концертї козацьким потомкам.

Дванайцяту точку „Flower of Italy" відограє на скрипцї в супроводї фортепяна молодий руський скрипак, п. Павло Келичава.

На 13-ту точку припадає опять деклямація. Сю точку взяв на себе п. В. Мазур. Віддеклямує славнозвісне „Посланіє" Т. Шевченка.

Етноґрафічна картина П. Нїщинського, „Вечерниці" закінчить другу часть програми, а з тим і цїле Шевченківське сьвято.

ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА.

Вісти з старого краю.

На дня 14-го лютого, як то уже було свого часу згадано в нашій часописи, розпочав ся великий карний процес у Львові проти 101 наших академіків, обжалованих о розрухи на львівськім університетї, підчас яких — як відомо — погиб Адам Коцко.

Заки приступимо до подрібного опису процесу, мусимо поперед пригадати отсї подїї, на тлї яких він виникнув.

Як наші читачі певно ще собі пригадують, дня 1-го липня минувшово року скликав був комітет академічної української молодїжи віче, щоби на нїм нарадити ся, як вести дальше борбу о основанє українського університету. Се віче було скликане до салї „Сокола", однак тут не відбуло ся, позаяк студент Залїзняк заявив, що віче в справі університету повинно відбути ся тільки на університетї. І вічевики рушили на університет і тут заняли салю число III., де і відбуло ся віче. Предсїдателем віча був покійний Адам Коцко, а говорив ст. Залїзняк. Однак в часї його промови нараз зібрані почули брязкіт збитої шиби і гук вистрілу. Се їх наполохало, однак віче відбувало ся спокійно дальше. За хвилину одначе кількох українських студентів, що стояли на коритари, бо в сали не було місця, крикнули, що польські студенти ставлять на коритари барикаду; однак і се не збентежило вічевиків і всї вислухали реферату до кінця, по чім віче офіціяльно замкнено.

Коли віче скінчило ся, усі почали виходити з салї на коритар і направились до виходу з університету. Та тут же перед сходами, що вели з першого поверху на долину, побачили нараз в поперек коритаря височезну барикаду з лавок, а за нею університетську службу та польських академіків. Наші академіки, не маючи иньшого виходу, кинули ся розбивати барикаду. І нараз з за барикади посипали ся на них грубезні полїна, що богатьох поранили. Українські студенти почали піднимати сї полїна і кидати ними й собі на польських студентів. Счинила ся загальна бійка. Нараз роздав ся опять гук вистрілу. Наші студенти, настрашені несподїваним вистрілом, цофнули ся до бічних коритарів і саль. Та тут один з них, здає ся Адам Коцко, крикнув що встид ховати ся перед звичайними „фаєрверками". І знова українські студенти наперли на барикаду. Та тепер з польської сторони залунало кільканайцять вистрілів і на землю повалив ся Адам Коцко, вцїлений кулею в чоло і Роман Леонтович, ранений кулею в колїно. Частина українських студентів кинула ся ратувати упавших, иньші одначе, ті що мали зі собою револьвери, з якими все ходили, бо не були певні житя на університетї, почали тепер і собі стріляти. Та польські студенти сховали ся вже в бічний коритар, а рівночасно з долини надійшла поліція з наїженими баґнетами і арештувала — але не тих, що замордували чоловіка, не тих, що напали на спокійних вічевиків, але арештувала сих, що боронили свого житя, арештувала 300 українських академіків!

З усіма арештованими почато слїдство. Частину відставлено до арешту при карнім судї, а частину випущено. І всї вони тепер є обжаловані. З них 101 сидить тепер на лаві обжалованих і проти них відбуває ся розправа, а проти решти обжалованих така розправа відбуде ся пізнїйше.

На лаві обжалованих засїли лише українські студенти. Ті, що були причиною усего нещастя, ті, що спровокували, що почали кидати полїнами, загородили вихід барикадою, що замордували безборонного чоловіка — сї, то є польські академіки ходять собі свобідні і проти них польсько-австрійський суд навіть і не гадав починати слїдства, не то процесу! Ось вам австрійська справедливість!...

І ось почала ся розправа. Трибунал, що має судити, складає ся з пятьох судіів — річ природна — самих Поляків. Бо і якжеж моглоб бути інакше в богоспасаємій Австр[...] На боцї, в двох лавках сидять [...]кати, що обняли оборону обжалованих, а то: д-р. В. Охримович, д-р В. Старосольський, К. Підляшецький, д-р. С. Голубович, д-р В. Загайкевич, д-р А. Кос, д-р І. Кос, д-р Ю. Олесницький, д-р К. Трильовський і д-р К. Левицький.

Перед лавами оборонцїв сидять при столиках справоздавці ґазет, а напроти судіїв, у довгих лавах, де звичайно сидять прислухуючі ся розправам люди, засїли обжаловані українські академіки.

Всїх академіків обжаловує прокураторія, що вони на дни 1-го липня 1910-го року, по перше: доконали злочину публичного насильства на польських студентах і слугах університету, та по друге: злосливо ушкодили майно університету, виряжуючи шкоду на 497 корон і 64 сотиків. Кромі того студентів: Охримовича, Залїзняко, Леонтовича, Сумика і Решетилу обжаловує ся о змову, та о викликанє розрухів получених з небезпекою для житя і здоровля слуги польських студентів. В акті обжалованя, на попертє своїх тверджень, вичислив прокуратор, яке оружіє найдено в сали, де були інтерновані українські, академіки. І так найдено там: 17 револьверів, 90 острих набоїв, мисливський ніж, 40 боксерів і около 90 штук ручних топірців, зелїзних палиць, та иньших річий. Се все малоб вказувати на те, що українські академіки заздалегідь уже приготовили ся до нападу, та прийшли на університет з готовим пляном побити та постріляти польських студентів. Після слів прокураторського обжалованя, польські студенти невинні, наче ягнята і вони зовсїм не стріляли, анї навіть не кидали полїнами. Стріляли лишень руські академіки, що наче кровожадні вовки кинули ся на Поляків.

Ось такими розбійниками вийшли наші академіки в осьвітленю польського прокуратора.

Прокуратор читав свій пашквіль, як і взагалї підчас цїлої розправи, послугував ся і послугує ся виключно тільки польскою мовою. В виду обовязуючих загально в Австрії приписів і прав — винявши: „виодрембньону Ґаліцію", — розправа має вести ся в такій мові, якою говорять обжаловані, і тому то оборонець, д-р Кость Левицький зажадав, аби прокуратор говорив по руськи, позаяк нї один з обжалованих не розуміє по польськи. Трибунал відкинув се жаданє і тодї то, на знак протесту, коли прокуратор почав читати акт обжалованя по польськи, всї оборонцї і всї обжаловані демонстраційно опустили салю розправ. Вернули до ньої доперва тодї, коли почато читати акт обжалованя в українській мові.

Взагалї між обжалованими панує веселий настрій, мимо сего, що прокуратор робить майже надлюдські зусиля, аби звалити на них всю вину і відвічальність.

Але про се скажемо дещо хиба аж за тиждень.

Шевченкове сьвято в Перт Амбой, Н. Дж.

В недїлю, дня 5-го марта с. р. відбули ся в Перт Амбой, Н. Дж. вечерницї в честь 50-лїтних роковин смерти нашого незабутнього кобзаря Т. Шевченка. Вичитавши в „Свободі" програму і день вечерниць, вибралось і нас кількох з Джерзи Сіти на ті вечерницї, щоби не тільки вислухати хорошу програму т. є сьпіви і деклямації, але також приглянутись близше, як та молоденька, бо заледви два і пів року істнуюча, українська громада розвиваєть ся. І не пожалували ми того, що поїхали. Серце радувало ся, коли видїло і чуло усе те, що ті люди в так короткім часї а так богато доброго зробили. А зробили дуже а дуже богато під кождим зглядом, а то завдяки щирим трудам і енерґії свого пароха о. Чаплинського.

Не мало трудить ся також для тої громади і панї Ю. Зволинська.

На самім вступі хочу згадати про місце, де відбували ся вечерницї.

Отже вечерницї відбували ся в галї, під церквою. Є се досить простора галя в котрій знаходить ся також хороша сцена на театральні представленя. Куртину і декорації викінчила дуже хорошо панї Ю. Зволинська. Сьпіваки і сьпівачки виступали в чисто народних українських строях, які спорядила також панї Зволинська цїлком безінтересовно, так, що тепер пертамбойська громада, хотячи виставляти яку театральну штуку, чи обходити яке народне сьвято в строях народних, не потребує їх пожичати бо має свої власні.

Можна було запримітити відразу, що люди хотять і уміють працювати, маючи добрих і щирих провідників, і не є такі легковажні як по иньших місцевостях Америки.

Що до самих вечерниць, то випали вони дуже добре під кождим зглядом.

Вступне слово мав о. Чаплинський. В дуже щирих і високо патріотичних словах розказав людям, про житє Шевченка та про Його працю і заслуги. Говорив так, що і маленька дитина могла зрозуміти, хто і чим був Тарас Шевченко для нас. Пізнїйше розказав про цїль того сьвята, по що і на що таке сьвято обходить ся і повинно би ся всюди обходити.

Дуже добре вивязав ся з своїх точок хор, так мужеський як і мішаний; видно, що діриґент п. Лаврів, старанно працював і уміє працювати на полї сьпівацькім. Не меньше добре відсьпівав також п. Лаврів сольо. Чаруючою була деклямація, яку вигосила п. Ю. Зволинська. Деклямувала довше як пів години, вимовляючи при тім слова дуже виразно і голосно. На велику похвалу заслугують шкільні дїти, котрі також деклямували поезії Т. Шевченка. Се були: Єлена Хрін, Іл. Ваварчак, І. Пейко і М. Швайлик. Пізнїйше виголосив відчит про Т. Шевченка п. Лаврів. Відтак наступила еще одна деклямація, яку виголосив дуже вдатно п. Маслїй.

Згадати належить, що на сценї підчас цїлого сьвята була збудована дуже хороша могила Т. Шевченка, а на тїй могилї був уміщений портрет поета, три книжки, каламар і перо.

Публики було, можна сказати, як на Перт Амбой, богато: було більше двох соток людей. З околиці — мимо того, що по часописях і відозвах накликує ся завсїгди і доохрестних Українцїв, чи то на якесь сьвято, чи аматорську виставу — було дуже мало, або сказавши правду в очи: не було нікого. Всего шість гостий з Джерзи Сіти. Не є то добре, що околичні Українцї а спеціяльно інтелїґенція, забуваєть на такі обовязки як участь в такім сьвятї, а також не заохотять робітників там, де розходить ся о науку і піднесенє українського духа. Не буду розводитись широко, бо уважаю себе за непокликаного до того, але нехай використають се ті, до котрих се належить.

Весь дохід призначений був на стипендійний фонд ім. Т. Шевченка. Цїль се дуже хороша, і єсли би так в кождій місцевости, де устроюють ся вечерницї в честь Шевченка, зібралась така квота як в Перт Амбой, то була би то великанська сума, з якої могло би рік-річно богато українських синів користати, а другі народи побачили би, що і ми живемо що і в нас є могутня сила.

Ініціятором і першим щирим патріотом, який устроїв в своїй громадї на ту цїль Шевченкове сьвято, є о. Чаплинський, з своєю чесною громадою, за що їм честь і слава. А зібрали досить велику квоту бо 50 долярів. По відсьпіваню хором „Ще не вмерла Україна" розійшлись ощасливлені громадяни домів!

Уча[...]

В читальні.

Ролї до представленя „Лихий день" роздано, аматори взяли ся робити перші проби і цїле читальняне житє почало укладати ся якось так приємно, що всї читальники, не виключаючи й старих, були вельми веселі та раді.

— Розкажіть-но яку хорошу байку? — Хто вміє говорити байок? — поспитав читальняний голова.

На салї стало тихо. Нїхто не зголошував ся.

— Нема охотників? — жартував сьвященик. — Як ви такі „боягузи", то послухайте мене, а я вам оповім гарну казку про одного дотепного хлопця, як то він вийшов на провідника злодіїв.

— Розкажіть, отче, розкажіть! Будьте ласкаві! — просили читальники.

Сьвященик усїв за столом і став оповідати:

Був один чоловік, що мав сина одинака. Той син пішов раз до ліса за патиками, загнав ся далеко в ліс тай заблудив. Ходить він блукає, плаче, кричить та нікого не видати, щоби його з ліса вивів. Так блукав він, аж натрафив на якісь замки.

— Піду я — гадає собі — до тих замків, вже менї все одно! Подивлю ся, що діє ся там.

Входить до середини. Дивить ся, аж там сидить одинайцять розбійників. Поздоровив їх словом Божим.

— А чого тобі тут треба? — питають вони його.

— А я — каже — заблудив в лїсї тай вже нема менї виходу звідси. Може би ви приняли мене в службу?

— Добре! Ми тебе приймемо, але мусиш нас у всїм слухати, що тобі лише роскажемо. А чи знаєш, хто ми?

— А звідки менї знати, сьвітлі панове?

— Тож знай, що ми розбійники! У нас мусиш красти, людий обдирати і розбивати. Чи будеш тоє робити?

— Буду!

— Але у нас тепер саме помер наш проводир. Ми тут зібрали ся і радимо, кого вибрати на провідника, та не можемо анї раз згодити ся. Може би ти був нашим провідником?

— Добре, буду!

— Та щоби ти був нашим проводирем, то ми мусимо перше тебе випробувати, чи ти до чого спосібний і чи зможеш над нами старшувати. І дамо тобі виконати три злодійства; коли тобі добре поведе ся, то будеш у нас найстаршим!

— Добре, давайте!

— Перша проба така: Там дорогою по поли веде саме тепер один господар барана до села. Іди, украдь від него сего барана, але так, щоби анї ти господара не бив, анї він тебе навіть не бачив.

— Добре, піду і украду так, як ви кажете. Лиш дайте менї шаблю.

Дали йому шаблю і хлопець пішов.

Перебіг він господара далеко наперед, кинув на дорогу похву із шаблї, а сам скрив ся в корчі. Надходить господар з бараном; дивить ся, лежить похва від шаблї на земли.

— Е, що менї з похви без шаблї! — трутив ногою тай пішов дальше.

Наш хлопак взяв похву і знов побіг наоперік господара і положив на дорозї шаблю, а сам сховав ся в корчі.

Надходить господар, дивить ся, шабля лежить ра дорозї.

— Е! — подумав собі, — коли єсть шабля, то здала-б ся і похва!

Припняв барана до корча тай вернув по похву. Злодій тимчасом взяв шаблю, відпняв барана і завів в корчі. Господар шукає за похвою, нема. Вертає на своє місце, а там нї шаблї нї барана.

— А то якась мана сьвіта! Нї шаблї нї барана.

Пішов в ліс, шукає, кличе: базю, базю!, а барана не видати.

Злодій тимчасом привів барана до своїх товаришів.

— Я украв барана, — хвалить ся [illegible] хлоп мене не видів, лиш ходить [illegible] і шукає за бараном.

[illegible], ти красно справив ся! [illegible] ільше чим [illegible] ять; неба удала ся. Тепер дістанеш другу. Іди-ж, укради з того чоловіка його всю одіж, але так, щоби анї ти його не бив, анї він тебе не видів.

— Добре, піду і украду!

Відрубав голову баранови і пішов в ліс. А була там в тім лїсї глубока яруга, а в нїй богато води. Наш хлопака скинув з себе всю одіж, застромив баранячу голову на шаблю, полїз з нею на саму середину яруги і там встромив шаблю в землю, так що лиш баранюча голова сторчала понад воду. Сам вилїз, убрав ся і скрив ся в корчі.

Аж тут надходить господар та шукаючи за бараном, все гукає: базю! базю! аж дивить ся ся, а його баран купає ся в самій середині баюри.

— Щоби-сь ту вдох! — закляв господар. — То я тебе шукаю по цїлім лїсї блукаючи, а ти тут в воді холодиш ся? Зараз я тебе з відтам витягну!

Скинув з себе всю одіж і полїз в воду по барана. Наш злодій тимчасом вилїз із-за корчів, ухопив одіж і побіг до своїх товаришів.

— А що, украв ти? — питають його.

— Украв!

— Ти не бив його, він тебе не видів?

— Анї я його пальцем не діткнув, анї він мене не видів.

— Ну, то добрий з тебе хлопака, годен бути нашим старшиною. Але дістанеш єще трету пробу. Підеш єще до міста і украдеш для нас дванайцять шапок, але так, щоби тебе нїхто не злапав.

— Добре, зроблю і то...

Пішов він до міста тай удав ся відразу між жидів, що торгують шапками. Питає, торгує, але годі що зробити, бо жидів всюда тьма вештає ся. Коли дивить ся, аж тут якась жінка-мазурка з Лопушної, де то виробляють шапки хлопські, вийшла на торг з такими шапками. Повний мішок їх має. Наш злодій просто до неї.

— А добре, мамуню, що ви стілько шапок на торг винесли, бо я вам дам добре вторгувати. Мене вислали наші єгомосць, щоби купити дванайцять шапок для їх челяди. Я ресит Гоноратівського священика...

— Добре то купуйте!

— Дайте-ж сюди, нехай собі виберу що найкрасші....

— Нате і вибирайте!

Злодій вибрав що найкрасших дванайцять шапок і красно собі їх в пакунок поскладав.

— Ходїть тепер — каже до купчихи — зі мною до нашого сьвященика, а вони вам дома самі за все заплатять!

Жінка згодила ся на тоє і пішла. Ідуть обоє до Гоноратівки. Злодій веде бабу впрост до сьвященика. Привів її до сїний.

— Зачекайте тут трошка, — каже — а я піду і попрошу сьвященика, а вони тут зараз вийдуть і вам заплатять.

— Ну, то йдїть!

Злодій пішов до покою. Поцїлував сьвященика в одну руку і в другу.

— Я, прошу отця духовного, — каже — єсьм чоловік з Лопушної. Моя жінка щось так, не при нас згадуючи, трохи дуріє. Я чув, що єґомосць твердо воду сьвятят, то прошу, може би і моїй жінцї осьвятили, та може би подужала.

— А добре, а деж твоя жінка?

— А вона, там, прошу отця духовного, стоїть в сїнях і щось її не допускає сюди доступити.

— То я піду і сам її приведу.

— Ей, коби отець духовний були такі ласкавенькі!

Сьвященик вийшов до сїний, а злодій утїк другими дверми на дорогу, аж за ним закурило ся.

Виходить сьвященик до жінки.

— Що ви, кобіто? Слабі на голову чи що?

— Нї, прошу отця духовного, я здорова!

— А чого-ж ви сюди прийшли?

— Щоб отець духовний віддали менї гроші.

— Та які гроші?

— За шапки!

— Та за які шапки? Та бо ти направду щось микитиш!

Жінка всердила ся.

— Ваш наймит забрав у мене [illegible] вигадує, що я лише їсти і спати заплатити, еще насьміваєте ся з мене!

Сьвященик зараз догадав ся, що се був якийсь обманщик, і іде до покою, а по злодієви уже і слїд застиг.

Тогди пояснив сьвященик жінцї, що се не був його наймит і що він навіть не знає того чоловіка. І жінка пізнала, що зістала обманена, тай мусїла з нїчим вертати до дому.

Злодій же приніс шапки до своїх товаришів, роздав кождому по одній, а вони в надгороду за тоє зробили його своїм проводирем.

Загадка.

Здаєть ся, нема такого чоловіка, щоб був мудрий з теперішних „маневрів" Злучених Держав на мексиканській граници, іменно з того, яка є властива цїль цїлої тої історії. Перше урядове оголошенє, буцїм то сконцентровано на граници 20.000 війська, виключно тільки в цїли переведеня великих маневрів, за 24 годин весь сьвіт признав сьмішним і не видержуючим найменчої критики. Рівнож глупим є толкованє декількох крикливих часописий, начеб Злучені Держави мусїли збройною рукою інтервенїювати в Мексику, позаяк ся република небезпечно кокетує з Японом; тисячі японських „кулїв" поселило ся і поселює ся на мексиканській земли, що в виду напружених відносин між Японом і Злученими Державами є для сих послїдних величезною небезпекою. Бо нуж, в разї чого, сї „кулї" нараз перетворять ся в полки, та в мить, зі сторони найменче бороненої, впадуть у наші границї? Про інтернаціональне право вже навіть і не говорити; бо се вже хиба трохи більше, як сьміло, щоб „японську" політику Злучених Держав переносити силою на чуже обійстє. Деякі знова чіпають ся сьмішного викруту, голосячи, що цїлу шопку заарaнжовано виключно тільки на се, аби стягнути до війська нових рекрутів. Послїдними часами якось сердечно мало було таких, щоб хотїли тягати на себе вояцький кабат. Аж ось проголошено „великі маневри" і охочі тисячами день-денно спішать в ряди тутешної армії.

Ще найбільше видержує критику друге „урядове" толкованє: Злучені Держави мусять через відтятє всякого довозу амуницїї і оружія мексиканським повстанцям положити остаточно кінець пануючій анархії у нашого полудневого сусїда. В виду вложених в Мексику мілїярдів наших капіталїстів, се толкованє „маневрів" виглядає зовсїм допускаємe. І правдоподібно воно так і є, що для інтересів кількох одиниць президент вислав на полудневу границю спершу 20.000, за кілька день дальших 10.000, а онодї знова 10.000 війська, та сильну воєнну фльоту, наражуючи в сей спосіб край на величезні видатки.

В сей спосіб під пору стоїть в Текcас 40.000 збройних людей, заосмотрених в усї воєнні припаси і амуніцію. Рівнож і Тафт сидить на полудни, мінїстра війни нечайно зібрала охота поїхати звидїти панамський канал, а мінїстер справ зовнїшних захорів на надзвичайний... катар...

В самім Мексику панує величезне розяренє в наслїдок аґресивної полїтики Злучених Держав. Рівнож і в полїтичних кругах в Вашинґтонї дає ся чути не дуже підхлібна критика „маневрової" полїтики президента. Передовсїм наші радикальні „інсурґенти" говорять з найбільшим невдоволенєм про теперішну полїтику і здає ся, що на недалекім засїданю специяльної сесії конґресу прийде до горячих перепалок. Деякі сенатори навіть горячо підпирають мексиканських повстанців, виходячи з того заложеня, що сї повстанцї борють ся за волю деспотизму Діяза, а Злучені Держави, які самі зродили ся через революцію, хиба найменче мають права, підпирати деспотизм у иньших народів. І сї сенатори, на чолї з сенатором La Folette суть рішені до крайних границь супротивляти ся всякому вмішуваню ся Злучених Держав в домашні справи Мексика.

В революційних кругах мексиканських в місті Ню Йорку в наслїдок вибухаючої в сенатї опозиції проти полїтики Тафта панує незвичайна радість. Говорять, що передано одному з наших сенаторів докладний спис тих тутешних банкерів і капіталїстів, для яких добра президент Тафт почав усю несподївану акцію. На найблизшій сесії конґресу сей сенатор має зробити із нього ужиток.

Отже... треба і нам на розвязку сеї полїтичної загадки також пождати ще деякий часочок.

ВІДГАДКА ШАРАД З Ч. 10. „СВОБОДИ."

Перша шарада: ТА-РА-С. Стара—рата—тара.

Друга шарада: ШЕВ-ЧЕНКО. Шев—„чай"-ченко. Чайченко — се псевдонїм [illegible] великий як вона.

Допись.

З McKeesport, Pa.

На дни 26-го лютого відбуло ся в Микиспорт, Па. аматорське представленє штуки „Пещена дитина". В представленю брали участь слїдуючі особи: Дм. Коцїнський, В. Кочкодан, М. Коцїнський, Я. Біленький, Дм. Печер, В. Яськів, Л. Білик, Ів. Костишак, Вірменський, Олена Цепко і Анна Іванович. Режисерував місцевий дяко-учитель, д. М. Іванович. Що штука випала незвичайно гарно, що всї присутні вийшли незвичайно вдоволені, се передовсїм заслуга місцевого сьвященика о. Ващишина, який не пропустив нїодної проби, щоб не прийти поміж аматорів з сердечними словами заохоти. Не менче потрудив ся і д. Іванович, вичуючи аматорів; а вже львина часть заслуги припадає в удїлі аматорам, що не досипляючи ночий, нераз впрост з роботи, але з охотою, неструдимо ходили на проби. Не менша дяка належить ся також і тим, що брали участь в сьпіві підчас представленя, як і тим дївчатам, що в перервах деклямували. Честь щирим робітникам на народній ниві! Дай Боже по всїх місцевостях таких як найбільше, а тодї і ми заживем краще, як жили до тепер.

КАЛЄНДАР.

МАРТ.

н. ст.	Дни	Руські сьвята
16	Четвер	Зенона Евтр.
17	Пятн.	Герасима
18	Субота	Конона
19	Недїля	2. Посту 42 Муч.
20	Понед.	Василія м.
21	Вівтор.	Теофілякта
22	Середа	† 40 Муч. в Сев.

НОВИНКИ.

ПОЗІР! Не забудьте, що адреса нашої часописи від 1-го цьвітня с. р. звучить:

„SVOBODA"
83 GRAND ST.,
JERSEY CITY, N. J.

** Календарі Р. Н. Союза розіслано вже до всїх відділів на адресу дотичного п. секретаря. Рівночасно кождий з п. секретарів зістав повідомлений окремою карткою, на офіс якої експресової компанії має зголосити ся по календарі. Посилку оплачено вже в Ню Йорку, так, що дотичні відділи за переслане не мають нїчого платити. П.П. місцевих секретарів просить ся по одержаню картки, відобрати календарі і роздати їх членам Р. Н. Союза свого відділу на найблизшім мітинґу **безплатно.**

** Ще один Ґрайс. У Вижнянах, перемишлянського повіта, є учитель Михайло Яґошевский, що позавидував слави Ґрайсови і в страшний спосіб знущаєть ся над руською дітворою. Просто не хочеть ся вірити, щоби в нинїшних часах педаґоґія послугувала ся засобами, що нагадують середновічні тортури. Можливе се хиба під правлїнем польської „комісії едукацийної", для котрої цїль — польщенє руського населеня усьвячує всякі засоби. Педаґоґічну діяльність п. Яґошевского ілюструють найлїпше отсї факти, які виймаємо з жалоби пересланої громадянами до окружної ради шкільної в Перемишлянах. Дня 30. сїчня с. р. в часї шкільної науки став він бити прутом по руках ученика Павла Хомишина, а коли він не міг довше видержати і сховав руки, Яґошевский кинув хлопця на землю, бив його довго прутом по голові і плечах а потім копав його чоботом по ногах, так що в результатї хлопець мав 5 знаків на голові а 14 на цїлім тїлї. Иншого ученика, Яська Подоляка, примірний „сьвятлодавца" зловив обома руками за рамена і кинув так сильно до землї, що хлопець втратив притомність. Ученика Андрія Лободинського побив так сильно по пальцях, що пальцї йому попухли і хлопець кілька днїв був хорий. Павла Рутовича скажений кат так збив, що хлопчина мав 24 знаків на тїлї. Батько хлопця, Мартин Рутович заскаржив Яґошевского до повітового суду в Глиннянах, але тут. ґрайсівська педаґоґія знаходить лише призначє. На жаль, на тім факті не кінчать ся педаґоґічні подвиги Яґошевского. Вибив він ще ученика Яська Домерецкого по лици, так що той два місяцї ходив запухлий і в такім станї помер. Дальше збив Романа Нича так по плечах, що плечі були сині як сукно, і хлопець до нинї не знає за що. Гринька Кутного за те, що сказав: „Слава Ісусу Христу!" побив сильно по руках. Доньку Ілька Кутного, ученицю з першого року науки, замкнув до шафи і дївчина так перелякалась ся, що бояла ся ходити до школи на науку. Все те в селї загально відомі факти. Крім того Яґошевский надуживає шкільних дїтий до власних послуг. Для школи не держить сторожа, лише велить ученикам замітати й воду носити. Шкільні дївчата бавлять йому дитину. Тим способом заощаджує він на службі а дїтвору за її роботу винагороджує лише добрими сьвідоцтвами. Родичі мальтретованої дітвори прямо в розпуцї, бо не можуть собі дати ради з Яґошевським, котрого попирають польські верховоди, а не бачать, щоб руські радники в радї шкільній розвели якусь акцію проти всяких Ґрайсів. Деж би вони важили ся прогнївати п. Дембовского й Бобжиньского та подати в сумнїв свою „поржондносьць" і згідливість супроти „братнєго народу"...

** Шевченківського обходу в Київі не було! Київська „Рада" подала такий комунїкат „Київського українського клюбу": „Не маючи змоги уладити сьвяткованє 50-тих роковин смерти Т. Шевченка, відповідно сьому великому дневи, при таких умовах, які виникли незалежно від упорядчиків сьвята, клюб зрікаєть ся уладити прилюдно сьвяткованє, про що повідомляє запрошених земляків і артистів". Від себе „Рада" дає таке поясненє причини сього примусового відкликаня Шевченківського обходу: „Український клюб, що взяв на себе почин і одвічальність за се сьвято, поставлений був у такі обставини, що мусїв зречи ся сьвяткованя, не маючи іншого способу з достоїнством вийти з того становища, в якому опинив ся через той крик, що підняла з усїх боків рептильна преса. Неможливість приймати запрошеня на се сьвято гостий зза кордону та всякі темні, необмежені вимаганя що до змісту самого сьвята, зробили неможливим сьвяткованє в Київі Шевченкового ювилею". (Іменно, на торжества в честь Шевченка мали приїхати до Київа українські парляментарні посли з Галичини. З сего приводу зробили величезний крик російські хулїґани. Вони почали писати, що наші посли їдуть туди, щоби з'орґанізувати українське повстанє проти Росії. А навіть деякі безличні чорносотенцї радили правительству, щоби казало арештувати українських послів за те, що в Австрії розписано стежні листи за російським чорносотенцем, ґрафом Бобринским). Радуй ся, руссофільська шпионська зволоче! Радуйте ся темні духи, що боїте ся сьвітла дня! З огляду на заборону київського сьвята, що мало відбути ся 10. марта, рішено на засїданю львівського шевченківського комітету заповіджений на 2. марта концерт перенести на день 10. марта в день сьв. Тарасія. Тогож дня відбула ся ілюмінація наліпками по цїлій Галичинї.

E 45

Конкурс.

Гр. кат. парохія в Shenandoah, Pa. потребує дякоучителя, в добрим голосом, котрий умів би провадити хор і школу. Речинець до 1-го цьвітня 1911. Голосити ся до предсїдателя парохії на адресу: Rev. L. Lewicki, 114 Chestnut Str., Shenandoah, Pa.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ В ГАЛИЧИНІ!

N. 1. 8—11

СПРАВИ „Р. Н. СОЮЗА“.

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa.

Предсїдатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсїдателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсїдатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанїзатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз“ — приймає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разї смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1,000.00.

В разї смерти члена кляси „Б“ (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разї утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДО ВСЇХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРҐАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали деклярацій без виповнення сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій сторонї деклярації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненем слово **ціле** або **половину** посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, вміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справоздання т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду

Ч. 1672 — КВІТ — $1000.00

на тисяч долярів, котрі п. Луція Слабий отримала як посмертну запомогу по мужу Михайлі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Сиракюз, Н. Й. 21. лютого 1911.
Луція Слабий.

Сьвідки:
Матій Величка,
Іван Фецич.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 39.
Гриць Гнатко предс.,
Андрей Баран секр.

Ч. 1737 — КВІТ — $1000.00

на тисяч долярів, котрі п. Анастазія Ференц отримала як посмертну запомогу по мужу Максимі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Шамокін, Па. (дати не подано) 1911.
Анастазія Ференц.

Сьвідки:
Іван Ґлова.
Алекс. Шаршонь.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 1.
Матвій Олеснєвич предс.,
С. Хорощак секр.

Ч. 1751 — КВІТ — $306.00

на триста шість долярів, котрі п. Николай Ваверчак отримав як похор. кошти по Івані Матїчак з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Перт Амбой, Н. Дж. 13. марта 1911.
Николай Ваверчак.

Сьвідки:
Роман Сидор,
Іван Гаврисько.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 104.
Ник. Ваверчак предс.,
Дмитро Степась секр.

Ч. 1747 — КВІТ — $200.00

на двіста долярів, котрі п. Томаш Возьняк отримав як надзвичайну запомогу за утрату ока з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Ню Брітейн, Конн. 10. марця 1911.
Томаш Возьняк.

Сьвідки:
Іван Париляк,
Йосиф Гибай.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 94.
Семко Гануляк предс.,
Стефан Роман секр.

Перт Амбой, Н. Дж. Місцевий Уряд Братства сьв. О. Николая, від 104. дякує Головному Урядови Р. Н. Союза в Америці за точне виплачене похоронних коштів і инші видатки по бл. п. Івані Матїчак — в сумі 306.00 долярів.
Н. Ваверчак, предс.,
Дмитро Степась, секр.

РУХ В ВІДДЇЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Клівленд, О. Подаю до відома членкиням Сестрицтва Неп. Зач. Преч. Діви Марії від. 112. що річний мітінґ відбуде ся в неділю дня 26. марта с. р. в церковній гали. Неявивша ся членкиня підпадає карі 50 цнт. — Катерина Синчина, секр.

Провіденс, Р. Ай. Бр. Князя Данила від. 73, повідомляє, що мітінґи відбувають ся кождої третої неділї по першім. Слїдуючий мітінґ відбуде ся 19. марця с. р. в читальни „Просьвіти“ під ч. 148 Blackstone St.. о 10. годині перед полуднем. Усїх місцевих членів прошу, аби явили ся о означеній годині під карою 50 цнт., а урядник 1 дол. Рівнож повідомляю, щоби так місцеві як і позамісцеві члени вирівнували свої належитости на мітінґу, а котрі члени не можуть особисто бути, в такім разї нехай пришлють належитість перед мітінґом, бо инакше будуть суспендовані. А з каси Бр. на будуче не буде за нікого платити ся, як дотепер то діяло ся. — Омелян Рекрут, предс.

Нортгемптон, Па. Братство Успенія Пресьвятої Богородиці, від. 33, повідомляє всїх своїх членів, що дня 26-го марта с. р., о годині 1-шій пополудни, відбуде ся в церковній галї мітінґ, на котрий мають явити ся всї члени, бо суть важні справи до полагодженя. — Мих. Петрик, секр.

Пітсбурґ, Па. Братство сьв. Івана Хрестителя, від. 96, повідомляє всїх своїх членів, що дня 26. марця, о год. 1½ пополудни, відбуде ся мітінґ, на котрім мають полагодити ся дві важні справи. Кождий член мусить явити ся на означену пору, бо хто спізнить ся, не буде мати права забирати голосу і противити ся запавшим ухвалам. — Іван Лапицький, секр.

Дерри, Па. Братство сьв. Івана Хрестителя, від. 227, повідомляє всїх своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 19. марця с. р. Просить ся прибути конечно, бо мусимо полагодити справу з незаплаченим доси прапором (хотяй ся лично, нехай зашле свою відповідь на письмі, бо нас про сей довг напоминають, а в касї маємо дуже мало гроша. — Василь Баран, предс.; Мих. Кухарик, секр. — P. O. Box 356, Derry, Pa.

Бруклин, Н. Й. Братство Пр. Тройці, від. 203, подає до загальної відомости, що в місяцю цьвітню і маю буде приймати ся членів без вступного. Мітінґи відбувають ся в галї під числом 76. Норт 6. стр. в кожду суботу по першім. — Людвік Мигаль, секр.

Порт Бовнлей, Па. Братство сьв. Івана Хрест., від. 223, повідомляє своїх членів що в неділю по 15-тім буде квартальний мітінґ в гали церковній, зараз по службі Божій. Неявивший ся член заплатить кару, означену статутом. — М. Бабей, секр.

Ст. Луіс, Мо. Братство сьв. Арх. Михайла, від. 14, повідомляє всїх своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся в неділю 19. марця с. р. о год. 1-шій пополудни в церковній гали. На сей мітінґ має появити ся кождий член без жадної вимови, бо котрий не появить ся, то заплатить кару. На тім мітінґу будуть обговорювати ся дуже важні справи. — Ст. Макара, предс.; Мих. Рудзик, кас.; Гр. Копча, секр.

Бравнсвіл, Па. Братство сьв. Петра і Павла, від. 6, повідомляє всїх своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 26. марта с. р. о год. 1-шій пополудня в звичайнім місци. Мусить явити ся кождий член, бо хто без важної причини на сей мітінґ не прийде, заплатить 1 дол., а урядник 2 дол. кари. Член, котрий довгує 2 місяці, а не прийде і свого довгу не заплатить, буде виписаний так з Братства як і з Р. Н. Союза. — Мих. Кричфалуші, предс.

Пошуканя.

Хто знає, де перебуває **Анна Власенко** із Серетця, повіта Бродського, з Галичини. Минув рік в осени 1910 р. як виїхала до Америки з Николою Боднар із Кутищ. Осталась в New Yorku. Хто би знав її або її адресу, прошу подати менї, а дістане 3 доляри нагороди. — Joseph Hunczak, 231 E. 4th St., New York. (11—12)

До Русинів далеких Вестів!

Русини, що гуртуєте ся по плейзах на далеких Вестах, памятайте, що маємо в St. Louis, Mo. величаву свою руську гр.-кат. церков і руського сьвященика. Хтоби з Вас хотів — особливо, коли Вас є більше число на деякому плейзї — щоби прибув до Вас сьвященик на час великопостної сповіди, нех пише на слїдуючу адресу:

REV. JOHN OSTAP
1125 Dolman Str., St. Louis, Mo.

Сьвященик одвітить й прибуде. Так само й порадить Вам що до згуртованя ся і орґанїзації. 9-12

Заходом укр. Тов. „Просьвіта“ відограє ся пораз перший в Ню Йорку

Сватання на Гончарівці

народна опера в 3-х діях Гр. Квітки Основяненка

в суботу дня 13. мая 1911 р.

в Webster Hall 119—125 E. 11 Str. поміж 3-ою а 4-ою евню New York.

Галя дуже гарна, велика і весела для кождого з гостей.

По представленю

Великий Баль

Аматори добрі а музика знаменита.

Початок точно о годині 7-ій вечером.

Тікети можна набути у п. Івана Ганп 26 Clinton St. New York і у пана Михайла Угорчака 641 E. 11 St. — або в офісї 161 E. 4th St. В день представленя при касї о год. 6. вечер.

Всїх щирих і прихильних Родимців просить ся на той вечер о як найчисленнїйшу участь, тим більше що „Сватання на Гончарівці“ є дуже гарна і розвеселяюча штука. Всї місцеві і дооколичні Русини та Русинки повинні скористати з такої догідної хвилї.

За Комітет Тов. „Просьвіти“:
Гринько Максимців, секр.

В честь незабутного кобзаря Тараса Шевченка з приводу 50-лїтної річниці його смерти

устроює

сьпівацке товариство „Боян“ в Нюарк, Н. Дж.

при співучасти місцевих Товариств і Братств: сьв. Йоана Хрестителя, сьв. Володимира, сьв. Ольги і Богдана Хмельницького

Великі вечерниці

на дни 19. марта с. р.

в гали гр.-кат. руської церкви сьв. Йоана Хрестителя (251 Court Str.)

із слїдуючою програмою:

1. Вступне слово	о. П. Понятишин.
2. Дума моя, Шевченко-Воробкевич	хор мужеський.
3. „Україна“, Шевченко, деклямація	учениця М. Олійник.
4. „Не чужого ми бажаєм“, Шашкевич - Воробкевич, дует	п. Т. К. і І. Бардаль.
5. „Дума“, деклямація	учениця М. Бардаль.
6. Відчит	п. Т. Каськів.
7. „Гуляли“, Нижанковського	хор мужеський.
8. „Гамалїя“, деклямація	ученик Д. Андрущак.
9. „Заповіт“, Вербицького	Боян.

ПОЧАТОК О ГОД. ПІВ ДО 8-ої ВЕЧЕР.

Цїни місць: Первородні місця 50 ц.; другорядні 25 ц.

За Комітет:
Т. Каськів, предс.,
І. Бардаль, секр.,
В. Ковалєвич, касієр

До Вcч. оо. Товаришів!

Хто би хотів набути на власність бібліотеку по покійнім о. Ник. Стефановичу, чи то цїлу, чи лише часть, зволить ласкаво зголосити ся до:

Rev. Gr. Kulczycki, Gen'l del.
9-11 McKees Rocks, Pa.

ЗМІНА АДРЕСИ.

9-11 Моя теперішна адреса:
REV. ELIAS KUZIV
Box 375, Olyphant, Pa.

Подаю до відома, що моя теперішна адреса така:
Rev. Vasyl S. Hryvnak 10-11
P. O. Box 292, Johnstown, Pa.

ЖЕРТВИ НА СТРАЙКЕРІВ МОРЕЛЯНД КАВНТІ, ПА.

В числї 10. „Свободи“ оголошено загальну квоту	$133.32
о. Валентин Балог з Whiting Ind. надіслав від себе самого $5.00, а від відділу 184 Р. Н. Союза $10.00. — Разом	15.00
Загальна квота	$148.32
З того вислано страйкуючим членам:	
відділ 82 Р. Н. С. в New Alexandria, Pa.	$66.00
відділ 35 Р. Н. С. в Whitney, Pa.	6.00
відділ 25 Р. Н. С. в Trauger, Pa.	2.00
відділ 227 Р. Н. С. в Derry, Pa.	2.00
відділ 41 Р. Н. С. в Manor, Pa.	19.00
відділ 80 Р. Н. С. в Irvin, Pa.	21.00
відділ 207 Р. Н. С. Jeanette Pa.	28.00
Разом	$144.00
Остає	$4.32

В імени страйкуючих складаю всїм пп. Жертводателям щире спасибіг!

Д. Капітула,
Предс. Р. Н. С.

Whiting, Ind. March 1., 1911.

Поважаний Пане Головний Предсїдатель Р. Н. Союза

McAdoo, Pa.

Приключаю money order на 15.00 долярів від Брацтва Покров. Пречистої Діви Марії, від. 184 Р. Н. Союза, на поратоване наших братів, котрі завзято борють ся за права приналежні чорноробам. На се жертвували: $10.00 Відділ 184, а $5.00 о. В. Балог, яко предсїдатель того-ж відділу.

Прошу сї гроші заслати на поміч страйкерам.

З поважанєм
о. Валентин Балог,
предсїдатель 184 відділу.

До Вповажаного Комітету ім. Тараса Шевченка, в Ню-Йорку.

Дня 5-го марта с. р. відбули ся у нас в Перт Амбою Вечерниці на дохід отшенелії ім. Тараса Шевченка. Дохід з сих Вечерниць 40 дол. а о. Чаплинський від себе 10 дол. — разом 50 долярів висилаємо на руки Хвального Комітету і просим о ласкаве приняте сеї невеличкої суми від нашої нечисленної громади на сю так важну цїль.

За кружок сьпівацький
о. Чаплинський, голова,
Петро Макар, касієр,
Юрій Левків, секретар,
Олекса Лаврів, дірігент.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНОЇ ШКОЛИ“ в ГАЛИЧИНЇ.

На з'їздї Місийного Кружка в Mt. Carmel, Pa. зібралисьмо на „Рідну Школу“ слїдуючі датки:

По $1.00 зложили: о. Іван Констанкевич з Shamokin, Pa., о. Ілія Кузів з Olyphant, Pa.. о. Андрей Камінський з Minersville, Pa., о. Димитрій Хомяк з McAdoo, Pa., о. Володимир Сполітакевич з Mt. Carmel, Pa.. о. Михаїл Олексів з Alden, Pa., о. Емілїян Бартїш з Plymouth, Pa., о. Михаїл Кузїв з Wilkes Barre, Pa., о. Василь Турула з Edwardsville, Pa. По 50 цент. зложили парохіяни: Петро Гриценко з Breslau, Pa., Марко Копач з Breslau, Pa., Ілїя Дудусь з Breslau, Pa., Григорій Мончак з Plymouth, Pa. — Тома Присташ з Plymouth, Pa. 25 цент. — Разом $11.25.

З глубоким поважанєм
о. Емілїян Бартїш, сьвящ.
з Plymouth, Pa.

о. Чаплинський з Перт Амбою, Н. Дж. $2.00

ЖЕРТВИ НА ЧИТАЛЬНЯНИЙ ДІМ В СЕЛЇ ПЕНЯКАХ.

П. Андрей Рудакевич Box 143, Glastonbury, Conn. зібрав поміж своїми товаришами: Андр. Рудакевич і Лука Сидорак — по 50 цент.; Гр. Яворницький, Мих. Шляхтич і Петро Соляр — по 25 цент.; Василь Дзюбакевич 20 цент.; Онуфр. Яворницький і Дмитро Шуль по 10 цент. — Разом $2.15

о. Чаплинський з Perth Amboy, N. J. . . . . . $1[illegible]

Разом [illegible]

В ч. 10. „Свободи“ оголошено Загальна к[illegible]

Сватанє „Бали".

(Оповів Корн. Устіанович.)

Єслиби мене хто так на розум спитав, длячого і на що я сю нісенітничку пишу, то, бігме, не знав би я йому нічого ліпшого відповісти, як хиба те, що навіть найревнійшому проповідникови навврінть ся все а все на амвоні стояти і проповіди голосити, а не то мені сьвітському чоловікови!

Не все-ж тілько учене та учене, треба часом і щось немудрого, веселенького. Послухайтеж!

Питомців наших семинарів можна легко під дві загальні катеґорії підтягнути, а тими суть: „поповичі" і „хлоповичі".

Поповичі... Ні, не так. Се буде вже занадто учено. Лишім отже характеризацію „хлоповичів" і „поповичів" такому, хто їх ліпше знає, чим я, і що зуміє заперти ся себе на стілько, щоби безсторонно описати одних і других — Богу на хвалу, а людям на пожиток. Я пічну инакше.

По наших семинарях бувають всілякі столбиники. Богомольці і гіпократи, лібералі і „зацофанці", аристопопо—і демократи, галянтоми і простачки, любомудрі і—маломудрі. А вже ж немало стрічає ся таких, що то їм, хоч ніч хоч день, воробці цьвірінькають в молодій голові.

Окрім сих находять ся часто-густо і такі, котрих називають „Балами".

„Бала" — то здоровенне, добросердне, лінивомисле, а услужне єство, що виросло з гімназійного „коваля" і докувало ся щасливо до семинарських воріт, для котрого сьвіт о стілько важить, о скілько в нім лучають ся добрі парохії, а на тих парохіях супокійний кусничок хліба.

З „Вали" виходить звичайно „єгомость" старого авторамєнту, котрому жінка — і похорони годить і господарство провадить, котрий без дяка і з ліжка встати не годен. Їсть він добре, спить на оба уха; читає від скуки „Временника", стогне, як прийде йому коли відправити якесь тяжше officium, а впрочім дихає безжурно на ласці Бога, трудолюбної жінки і услужного дяка.

„Бала" буває звичайно найщасливішим чоловіком, бо коли — як то кажуть — „богачеви чорт дитину колише", то дурного вже сам Господь за ручку веде, неначе міркуючи, що скривдив його на тім, що Христіяне розумом називають. А коли дола одному кладе під голову розум, другому силу, третому красу, четвертому богацтво і т. д., то дурневи кладе у колиску те, за чим ми до смерти гонимо надаремно, т. є. щастє.

От, на приклад, послухайте. Нападають раз одного такого семинарського „Балу" його товариші тай кажуть: — Ей братику! тепер би то можна грошики заробити — Боже!

— Яким чином? — питає поважно. А був трохи на гроші захланненький.

— Олій подорожіє нечувано. Треба би олій купувати. Страшний заробок буде.

— Та на що?

— Ти не читав?

— Ні.

— От бачиш, учені вислідили причину, длячого то у нас тепер така непостійна температура. Що за розум! Вирахували після сферичної триґонометрії, інтеґралок та льоґаритмів і за помочию танґенти — ти розумієш...

— Розумію — шепнув Бала, почервонівши як рак, — але що вирахували?

— Що земля починає повільнійше крутити ся около своєї оси, а бісові Янґлики пронюхали великий business і закуповують олій на всій земли.

— Олій купують? а то на що?

— Як то на що! Вісь землї смарувати, розумієш?

Щож ви скажете на се? Бала повірив і написав до свого татунця, щоби олій купував на смароване земської оси.

Розтолкуйтеж мені тепер, мої любі читачі: як той чоловік переліз через ґімназію, як зробив матуру і як пізнійше перебубнив семинар і ви[illegible]ятив ся? Щастє, всьо щастє.

[illegible]о більше: Бала має [illegible], велику [illegible]ращенну. Кажуть, [illegible] „добрий [illegible] за двох кусл[illegible]х псів". [illegible] більше чим [illegible]ять; не[illegible]дармо кажуть, що один дурень кине сокиру в воду, а десять розумних не витягне! Кождий волить з мудрим навіть стратити, чим з дурним найти — а до того: „дурнів не сіють не орють, самі родять ся" і зародили так, що їх більшість вже на цілій земли, а навіть — хто знає! — може і на тім сьвіті.

Але поки що, я вертаю до мого „Вали". На імя було йому Іван. Поцтива душа. Не забуду його ніколи. Його овечий погляд, його добродушно глупковата усьмішка так і стоять мені перед очима та нагадують сотенні псоти і пакости, що ми йому чинили, а котрі він зносив з смиренною терпеливостю.

Лучило ся так, що я заїхав одного разу до моєї тітки Черепашки на сьвята і застав там двох скінчених богословів: Яцка Верблика і мого Івана Балу. Оба вони від якогось часу підмощували ся під ласку моєї тіточки-вдовиці і оба махали хвостиками коло її доньки, хорошої, вродливої і роботящої Ганусі. Однак ані один ані другий не мали якось сьмілости вивести панну на слово і зраділи, узрївши мене, надіючись доброї поради і помочи.

Тітуся взяла мене при першій нагоді на сторону і сказала: „А, Корнієчку мій солодкий! бій ся Бога, роби що, бо мене ті два медведі живцем зїдять. Дріб я уже вирізала, масло купую, з веприка не лишило ся ні кісточки — а ті жеруни сидять і сидять. Нехай би вже раз котрий осьвідчив ся, а то лиш зітхають, аж хата ходить і поглипують очима на Ганусю, як коти на сало..."

— Не журіть ся, тіточко! я всьочемно до ладу приведу. Та когож би ви з них собі за зятя клали?

— Кого? Один варт-вісім, а другий десять без двох. Колиб я не бідна вдова, показалаб обом дорогу туди, де комусь там роги правлять. А так щож? треба брати, що Бог дає. Бідна моя Ануся! Вийде за Валу, буде його мусіла січкою годувати; а вийде за Верблика, — картами. Один дурень над дурнями, а другий коли не картяр, то не знаю вже що. А вже-ж воліла6 я Балу, чим тую лялькy Верблика. Тай Ганя каже, що як би мусіла, то волілаб Балу; коби лиш трохи розумнійший. Я її все уговорюю: Най-ко, най-ко! прибудь щастє, розум буде.

— Маєш тепер — погадав я собі: дурного і жінки пирогами запихають. А той Верблик, або як ми його звали: Ферблик, був собі хлопчик хоть куди. І верткий і бистрий і елеґант такий, що до його штайфів можнаб від биди і волосє причісувати. Одно тілько, що любив дуже в фербля грати. Звав ся він з роду Верблик; алеж від коли на него гукнув професор: „quomodo potes vocari Verbłyk?.. habes tertiam!" прозвав ся він Вербляцьким, зробив іспит як належить і, виїхавши на женячку, попав до моєї тітки, де вже від кількох днів засиджував парохію мій поцтивий Іван Бала.

— Ну, хлопці! — кажу по вечери, коли нам постелили спати: — Ну, а чия буде Ануся?

— Бог знає чия! — вітхнув, тасуючи в руках талію карт, Яцко Ферблик! — Нема як до неї приступити. Один другому заваджає.

— А в тебе на що розум? — питаю.

— І розум на ніщо не здасть ся, коли за тобою стане такий тьмутороканський болван, як, непричком кажучи, сей...

— А я тобі в чім ваджу? — обізвав ся Бала.

— В чім? — у всім. З тобою непорадна година. Я кажу до панни: „Ви такі румяні як..." а він додає: як кармазин — і панна в сьміх. Я зітхаю до неї і дивлюсь їй в очи неначе в небо; вона питає мене жалосливо, що мені є, і я що-тілько хочу сказати, що маю на серці, — а тут де не возьме ся отсей з Тьмуторокання тай каже: „Його в середині болить". Коли я сяду на коня і скачу через пліт, він говорить, що шкода мене на попа. Коли я сьпіваю, „Чорні очи", то він все пчихає — словом, він мій злий дух, моє нещастє.

— Та де в тім що правди?! — перервав Бала. — То хиба він мені заваджає, а не я йому. Він на мене вигадує, що я лише їсти і спати люблю, та що з мене буде мати жінка тільки хісна, кілько по гнилих бараболях пожитку. Я вже не витримаю.

— Ну, братя — кажу — погодіть ся: треба раз конечно закінчити; не яло ся так довго на голові сидіти бідним сиротам. Хто з вас старший, нехай піде завтра і попробує у панни щастя.

— Та щож з того, що він старший, — каже Бала, — коли я перше него сюди приїхав.

— Ну, то починай ти — відворкнув гнівно Верблицький, recte Верблик.

— Я не хочу.

— Коли не хочеш, то не борони мені піти і спитати панни, яка у неї думка.

— Ага! щобись її підмовив. Не потребую.

— А чогож ти хочеш?

— Я буду чекати, аж до мене привикне.

— Говори до гори! Таж кажуть тобі, що не личить так довго сидіти комусь на голові. Знаєш що: от на тобі карти — роздай на фербля. У кого буде чотири тузи, той нехай іде перший до панни і конець ділу.

— Я в карти не граю.

— Видячи, що з Балою годі дійти до кінця, вмішав ся я до їх спору, попер сильно пропозицію Ферблика, взяв карти і роздав їх на силу. Бала відхрещував ся від них неначе від чорта; грозив, що як не буде мати чотири тузи, то не прийме ся угоди; одначе нараз, коли йому подаю третю і четверту, шепнув під носом: „А хочби у мене були чотири тузи, я таки не приймаю ся; я не умію осьвідчатись!"

— А бодай же ти не дочекав женити ся! — крикнув виведений з терпцю Ферблик. Покажи карти! що маєш?

Дивимось. У Верблика фербель, а у Бали чотири тузи.

— Тепер мусиш! — кажу.

Бала нахмурив ся тай відповів: — Знаєте що? Їдьмо оба завтра, де котрий знає, а за місяць повернемо і тогди вже покаже ся, чия має бути Ануся.

— Нич з того! Ти, Бало, перший приїхав і перший віділеш, — сказав я гнівно, гашучи сьвічку.

Мій Бала не одвічав нічого, а тілько довго кидав ся на постели і курив папіроса за папіросом, не могучи заснути. Тяжка се була ніч для него, а як пізнійше признав ся, мав він на цілім своїм житю лиш три такі ночи: одна, коли перепав при матурі, друга — нинішна, а третя, коли довідав ся, що його син наробив богато довгів на руські книжки і инші патріотичні потреби.

На другий день рано встав Бала раньше чим звичайно, бо любив спати довго — і відчитував на вколішках молитви, а Ферблик лежав в ліжку і тягнув наполеонського пассіянса, оповідаючи нам, який то дивний сон йому приснив ся.

Подали каву, а Бала каже: — Приятелі! піду я до панни, коли вже инакше бути не може; тілько научіть мене, як до неї говорити, бо я з роду ні читав, ні практикував, як воно йому осьвідчає ся паннам.

— Добре, — відповів я урадований. — Ідиж! панна тепер в городци підливає цьвітки. Приступи до неї і скажи: „Панно Ганю! чом ви не сею цьвіткою?" Вона спитає: „Длячого?" — а ти відповідж: „Я-б її так любив, що посадив би у вазонок і заніс до свого дому і плекав і пестив, поки житя мого... Будьте мені вірною подругою!"

— Скажи ще раз, — крикнув радісно Бала, а Ферблик додав: тілько не кажи „панно Ганю", лише: „госпожанко, красавице", бо так є ліпше.

Я провів Балї орацію ще двічи, а він запитав: — А як би не удало ся від цьвіточки зачинати, що тогди?

— Починай хоч від черевика! — сказав сьміючись Ферблик.

— Та як?

— От так: Красавице! як би ви благоволили покласти ваш башмачок на мою нижайшую плоскоуму голову, то я би цїлу жизань мою і не шевельнув ся з під него.

— Е, то вже не личить; бо і якжеб вона могла покласти що на мою голову, коли я ростом двічи такий великий як вона.

На те ми розсьміяли ся грімко і випхали його за двері. Ферблик розклав нового пассіянса і віщував собі лихо з двох дам і трійки, що йому снились, а я потішав його як міг, коли по хвили побігла попід вікнами сильно зарумянена Ануся.

— Стало ся! — крикнув Ферблик, кидаючи карти на стіл. Аж тут двері сьвітлиці відчинились, а в них показав ся червоний як бурак Бала.

— Що?.. як пішло?.. спитали ми одним духом.

— Всьо гаразд, але не удало ся так, як ви мене учили.

— Розкажиж!

— Я підходжу до панни тай кажу: „Паннунцю, чом ви не ся цьвітка?" — а вона до мене: „Во ви булиб тогди сим осетом, що тут біля неї виріс..." Я забув язика в роті, а вона побігла до спальні; я тогди за нею, за нею!..

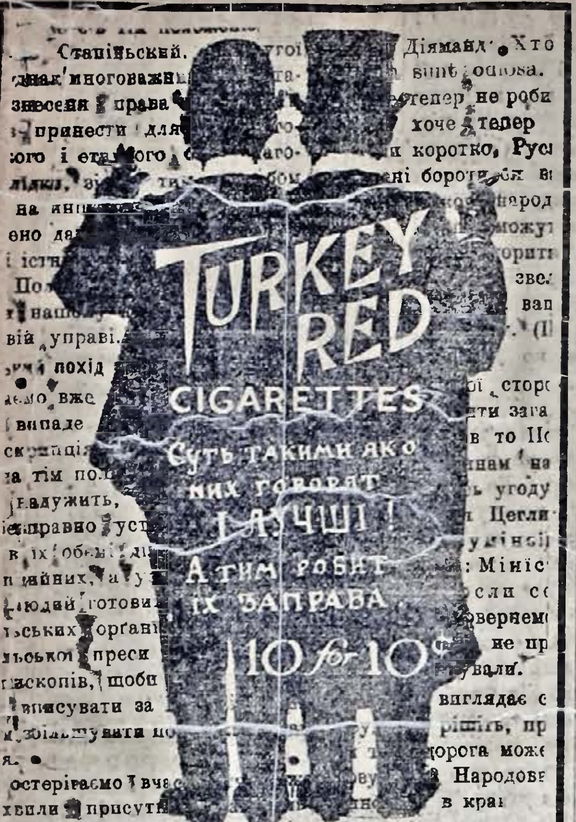
— Чись одурів? — кажемо.

— Ні, не одурів .. А в спальні вона на подушці розкладала якесь шитво. Я пригадав собі, що, як Ферблик мовив, можна від чого небудь розпочинати бесіду, тай кажу, показуючи на подушку: „А чи то наша буде подушка?" — а панна в утеки. Тілько що в дверях показала ся пані Черепашка, її мати, тай крикнула сьміючись: „Ваша, ваша! і Ануся ваша!" От я зараз взяв панну за руку тай поцілував, а вона не боронила, бігме не боронила!

— Та чи не дуриш ти нас? — питаю, недовіряючи моїм слухам.

— Ні, бігме ні — каже — а он, дивіть! вже і индика тащить кухарка на заріз. Се на заручини.

— Пас валят! — крикнув Ферблик, вибігаючи до Гринька з наказом закладати коні; а я зітхнув тяжко і задумав ся: як то сама доля веде дурня за руку і кілько то убогих, добрих і хороших дівчат віддають ся за першого ліпшого, щоб не лишитись вічними сидульками, віддають ся нераз і за нелюба, сухого куснечка хліба ради.

„ДУШПАСТИРЬ“

е се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Вона виходить у Філядельфії кождого місяця і подає красні духовні науки, ріжні річи релігійно-морального змісту та відомости зі сьвіта. В Душпастир-і печатають ся важні для всіх оголошеня гр. кат. Епископскої канцелярії. Є там красні образки (ілюстрації) Сьвятих і описи їх житя. Не брак там навіть веселих і вдоволяних жартів.

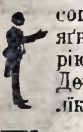
„ДУШПАСТИРЬ“ коштує на цілий рік так в Америці як і в старім краю дуже мало, бо лише 1 дол. 20 центів.

Гроші на „Душпастиря“ треба посилати почтовим переказом (money-order-ом) на адресу:

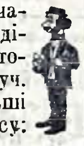
Rev. Zachary Orun, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ДАРОМ! ДЛЯ МУЖЧИН І ЖЕНЩИН.

Самаританська Санаторія в Детройт, Міх. предкладає інтересну жертву. Кождий мужчина чи женщина без огляду на вік можуть дістати на спробунок найліпші наші ліки без ніяких зі свого боку коштів. Навіть почту ми оплачуємо самі. Надісланий лік ви можете пробувати на самоті у своїм власнім домі, а ся проба не буде вас коштувати ані цента. Щонебудь вам долягає, пишіть по лік. Слабосильні за підупавші мужчини: знеохочені, перепрацьовані — мужчини недужі задля злих привичок; мужчини і женщини, терплячі на гостець (ревматизм), занажоне крови, гемороїди, нирки, міхур або печінки; мужчини і жінки, що стратили апетит або такі, що терплять в наслідок тайних недуг — всі такі мужчини і женщини повинні до нас написати по безплатну спробу лічення. Ми маємо таку методу, що вилічимо вас у вашім власнім домі, хочби і на тисячу миль від нас, зовсім так, якби ви явили ся на оглядини особисте.

Пишіть ще нині задля вашого власного добра. Тямте, що як тільки напишете сейчас і покличете ся на отсю часопись, дістанете даром пробний лік, діяґнозу і нашу книжку. Ми маємо санаторію, одиноку в своїм роді в цілих Злуч. Державах, і ви можете пробувати наші ліки на наш кошт. Пишіть на адресу: 8-33

The Samaritan Supply Co.,
175 Michigan Ave.. Detroit, Mich.

НАЙНИЗШІ ЦІНИ. — НАЙНИЗШІ ЦІНИ.

Найвисше забезпечене $100.000.00

Читайте з увагою!

Не дайте дурити ся агентам крикливою і брехливою рекламою. Як вам хто говорить, що ручить за се або те, то ви запитайте цигана, чим він ручить і де його заруки? Відвічальний Агент і банкир складає заруку в державну касу. Заки повірите кому свій гріш, чи то до переховання, чи переслання до старого краю, попереду переконайте ся, чим і як хто ручить за ваш тяжко запрацьований гріш. Я зложив в державній касі як заруку для вас **сто тисяч долярів.**

Тому тямте, що треба уникати непевних банкірів. До наших послуг є старий, опитний Агент, який висилає 100 корон за $20.43, 200 корон за $40.85, 500 корон за $102.00, 1000 корон за $204.00. Продає шифкарти до Европи і до Америки, робить контракти, повновласти та полагоджує військові справи, а усе те робить

дешево, совісно і точно.

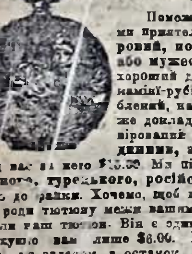
Пишіть по подробиці курсу і ціни шифкарт.

Відповідаю відворотною почтою, а всяку пораду даю безплатно.

HENRY J. SCHNITZER
141 Washington St., New York. 46-19

Найвисше забезпечене $100.000.00

ВЖИВАЮЧІ ТЮТЮН.

Поможіть нам оголошувати наш тютюн між вашими приятелями, а ми дамо вам сей красний 15-доляровий, позолочуваний годинник даром (дамський або мужеський). Подвійні коверти гарно ґравіровані, хороший десень, швайцарський осередок нікльований, каміні-рубіни, ходить знаменито, досконало приспособлений, накручуваний бічною галкою, час показує дуже докладно й точно. Такий самий взорець як виґравірований на коверті 14-кар. солідний золотий годинник, з 20-літною поруко. Торговці зажадали би від вас за него $15.00. Ми пішлемо вам у $6.00 вартости нашого австрійського, турецького, російського і босняцького тютюну на папіроси або до файки. Хочемо, щоб ви нам помогли оголошувати наші знамениті роди тютюну межи вашими приятелями і тим способом розповсюднювали наш тютюн. Він є один з найліпших на [illegible] сьвіті. За тютюн рахуємо вам лише $6.00. Вишліть нам тільки 50 центів (марками) як задаток, а останок $5.50 заплатите свому експресовому аґентови, коли будете екзамінувати тютюн і годинник. Як зашлете нам повну квоту $6.00 з вашим замовленєм, ми пішлемо вам з годинником цінний ланцушок даром. Дістанете все нами обіцяне, або звернемо гроші. Ми гідні довіря, тому не ждіть, а присилайте сегодня ваше замовлене і забезпечіть собі сей хороший годинник даром.

АҐЕНТИ ПОТРІБНІ. **EUROPEAN TOBACCO CO.**
33 LEONARD ST., DEP. 52, NEW YORK.

ВАЖНЕ ДЛЯ РОБІТНИЦЬ!

Руське Бюро Праці. Порядні робітниці знайдуть тут роботу в приватних домах і ресторанах. Дівчата потреба варта. Пишіть до вибору. Платня добра, а правна порада безплатна. — Просимо удавати ся до нас в подібних справах. В. Стефанов і Мих. Угорчак, „New Manhattan“ Employment Agency, Tel. 5484 Orchard.

161 E. 4th Str. New York City

Петро Ярема
руський погребник
виповняє карети на весілля, хрестини і всякі другі забави.
175 Ave. A, NEW YORK, N. Y.
(між 10-ою а 11-ою ул.)
Телефон: Orchard 2568.

Руські Пітсбурга! ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО ГРОШ — ТО СИЛА?

Старайте ся зложити і примножати свої ощадности в солідному Банку на розі ул. Carson-a і 14-ої. Сей банк є одним з найстарших і найповажніших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на банкове жиро сталі контрольори.

Продаємо корабельні карти на найліпші лінії, а гроші до краю висилаємо по почтовим курсі.

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St.,
South Side, **Pittsburg, Pa.**
И. Е. Рот, през. А. П. Міллер, кас.
Сл. Бучак, ур. банк.

Російсько-Американська Лінія.

Одинока без пересідання поміж **Америкою і Росією.**

Пароходи відпливають з Ню Йорку
„Літуанія“ — 25-го марта 1911
„Росія“ — 8-го цьвітня
„Курск“ — 22-го цьвітня
„Бірма“ — 13-го мая

Нові двотрубові пароходи „Курск“, „Россія“, „Бірма“ і „Літуанія“ правильно курсують поміж Америкою і Росією що дві неділі. Се є одинока лінія без пересідання. Пасажири сеї лінії можуть порозумівати ся своєю рідною мовою та дістають свої народні страви.

Величезну догідність сеї лінії без пересідання можуть посьвідчити тисячі пасажирів, що їхали пароходами сеї лінії.

Більше подробиць подадуть наші аґенти або головне заступництво лінії:

A. E. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agents,
27 Broadway, New York.

Металеві обцаси і запятки.

Для майнерів, каменярів, фармерів і всіх, що роблять при тяжкій роботі

Зроблені зі сталі, легкі до ношеня, самому можна їх наложити або кождий швець Вам їх наложить. Ваш купець має їх на складі враз з чоботами.

Пишіть по книжочку, котра Вам більше розкаже.

UNITED SHOE MASHINERY CO.
Boston, Mass.

THE FIRST NATIONAL BANK
OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Правадить загальний банковий бизнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і пересилає гроші до всіх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послідних 5 літ і виносить тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“.

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які идуть довший час (від 3 місяцїв до року) платять ся після специяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинги брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза“.

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разі оголошене безусловно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або в ким злє обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, виляне ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дїйсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Свій до свого!

ШИФКАРТИ

Руська Корабельна Аґенція Григорія Кунашевського
члена Руського Народного Союза.

ВАЖНЕ! Як збираєте ся до старого краю або спроваджати кого до Америки скоро і вигідно, в не видати богато грошей? На се питане дістанете відповідь в важнім пояснению, с[illegible] написане ниже (посторайте ся спровадити) до Руської Корабельної Аґенції. Переконаєте ся, що ... шифкарту за найтаньшу ціну. 3—

Поучене для живучих по контрах!

Єсли уже рішили ся їхати до старого краю, а хочете, щоби не спізнили ся на шифу та не блукали по дорозі, то перед виїздом довідайте ся, або найдіть з котрим трохи знаєте, то ми виплачемо аґента, котри стрітить Вас на стації. В случаю спізнення на трен, то як приїдете до Ню Йорку, не йдіть шукати на сліпо, та не віддавайте ся в руки всїляких невідомих людей, яких часто стрічаєте на улицях при стації, а котрі лише задурують, обдерать та ще й висьміють чоловіка. Застереглий ся їдьте до Руської Корабельної Аґенції; номер нашого телефону є 887 ORCHARD, а наш аґент сейчас прибуде і на Ваше жадане нас без дуже запаршати, котрий Вам сей листік що пересілає Вас бажаючи. Виїжджаючи до Ню Йорку, беріть нашу адресу зі собою, наставте ся до правого поученя; оно богато облекшить вашою, в нічого не позвит. До нас приходять що дня люди, котрі повернуть до старих літниць, а опісля прийшли і переконали ся, що у свого чоловіка найпевніше.

В нашім Бюрі полагоджуємо всякі справи так старокраєві і американські. Хто отже має яку справу, нехай удасть ся особисто або відвісе ся листовно на адресу:

G. KUNASHEVSKY
179 East 3rd Str., New York, N. Y.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ“
під покровом св. Арх. Михаїла.
„RYZNYCIA“, 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має оклад і виріб річей церковних як:
Фелони чорні від ... $30—65.00
Ризи сьвітлі від ... $35, 40, 55, 60, 80 і висше
Стихарі від ... $6.00 „
Ручники, илитони, хоругви з образами від $30.00 і в.
Чаші від ... $20, 35, 40, 50 і висше
Ліхтарі, Служебники, Евангелія від $20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.
Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній ціні.
Приймає ся замовленя на нові річи і до направи старі ризи.
ВИРОБЛЯЄ СЯ ВІДЗНАКИ БРАТСКІ, ПАСИ і проче.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цит. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.
Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.
Трійці ручно декоров. 5, 6.50, 7, 9.50 д. | Угля до кадильниці ... 28 цнт.
Пачка (120) запалачів ... 24 цнт. | Олива ґальон ... 1.10 дол.
Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
„ „ 4 на ф. і 6 на фунт ... 22 „
Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт ... 22 „
Сьвічки стеаринові ... 16 „
„ „ 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.
Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.
Кадило 50 і 55 цит. за фунт.

Ґрафофони і фонографи по фабричній ціні.

ТЕПЕР САМЕ ЧАС КУПИТИ СОБІ ГОВОРЯЧУ МАШИНУ І З ОДНОГО ДОЛЯРА ЗРОБИТИ ДВА

Отся велика 25-долярова говоряча машина але лише за готівку коштує $14.50.

До кождої такої дуже хорошої машини даємо 2-літну ґаранцію і 3 подвійні 10-цалеві руські рекорди даром. Ми маємо 25 нових ріжнородних українських рекордів. Скринка від фонографу має 12 цалів, висока на 6 цалів, труба довга на 19 цалів, а в середині 16 цалів широка.

Иньші фонографи продаємо на місячні сплати. Зажадайте від нас цінника фонографів, рекордів, музичних інструментів, годинників і бритов. Катальоґ висилаємо даром.

GLOBE RECORD & SUPPLY CO., 129 E. 7th St., New York.

ДАРОМ вилічите себе самі!

Ліки „Galen“ вилічили тисячі людей, вони вилічат Вас. Пощо платити величезні суми грошей за лічене, наколи Ви можете вилічити себе самі даром. Пришліть свою адресу, ім'я і прозвище і пишіть який маєте недуг, а ми в 10 днів Ви хочете, а ми Вам зараз вишлемо одну пробку даром. Rumatina лічить ревматизм, невральґію. Pepsola лічить болізни жолудка і т. п. внутрішні недуги. Fortola, патентований лік для нервових, ослаблених та утративших полові сили. Sanguinola вилічує лихорадку, малокровність і др. Asmola лічить зі знаменитим успіхом всі груднї болізни, як чахотку, астму і хронічний кашель. Viroia лічить трипер, сифіліс і т. п. Hemora вилічить в короткім часі гемороїди і затроєне крови. Megrota цілковито лічить серце і рани по тілі. Pelocresce являє ся хорошим ліком проти випадання волося і болю голови. Profilacta вилічує в короткім часі всі жіночі недуги. Пишіть до:

GALEN CHEMICAL CO., 1947 Broadway, New York City.

Лічу лишень мущин!

Специяльні і зарадливі слабості мущин.	Чи Ви стали дїтвани шкіл смертельнога безсиля і чи Ви чуєте відданя до ... дїяльн?
Зачеплені крови: сифіліс в роті, горлі і на шкірі.	Чи Вам випадає волосє? Чи чуєте Ви в роті і горлі ... на шкірі? ...
Недомагания слабих молодости; блуди молодости; запалення; корчі і неправильності артерій.	Чи не допустилась Ви простушну проти закону здоровля і природи? Чи не відчуваєте болю в голові? ... Чи не тратите смерти? ... помогу вилічитесь.

Порада і оглядини безплатні.

УРЯДОВІ ГОДИНИ: Від 10-ої рано до 4-ої попол. і від 6-ої до 8-ої вечер. В неділі і сьвята від 10-ої рано до 1-ої попол.

Dr. GEARY
151 West 23-rd St., New York, N. Y.

Зволіклюючі ся не оціню лікарству мусять ждати ся особисто до ... листовними порадами немаєливо як слід лічити слабостей. Пишіть до нас, або приходіть самі. 45-18

Одинока взірцево уряджена

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ“

затрудняє добре вишколений друкарський персонал, посідає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цінах.

Впов. Родимці, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарні „Свобода.“ — Адрес:

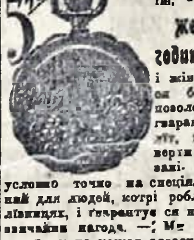
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Позір Братства!

Роблю всі братські річи найліпше і найкрасше, з найліпшого матеріялу за дуже приступні ціни і за роботу ґарантую. Продаю книжки і на жадане посилаю цінник.

Єсьм довголітним членом Р. Н. Союза. Проч з чужими; удавайте ся до свого! Мій адрес:

STEFAN KALAKUKA
215 Moran Court, Scranton, Pa.

Ім. з 17 каміннями желізничий годинник для мущин і жінок, накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґаранцією на 20 літ, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно на специяльно вроблений для людей, котрі роблять при желізницях, і ґарантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за посліплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворот пересилки, в тим привілейом, що кождий може його оглянути, і єсли єму не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланьцушок з дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.

EXCELSIOR WATCH CO.
1101 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Книжки

які можна дістати в друкарні „Свободи“:

	цит.
Америка	15
Борба клас і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з обр.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнір	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	[illegible]
Зуб за зуб	[illegible]
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений грішник	20
Народний рух австроугорських Русинів	15
Новий Завіт	2.00
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Розмова Поляка з Русином	10
Псалтир	1.00
Релігійні віровання	20
Русько анґлійський тлумач	[illegible]
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	25
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	20
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Метрики шлюбні	[illegible]
Метрики смерти	[illegible]
Молитвенник малий	[illegible]
Вінець	1.50
Зборник	2.00
Бог Надежда моя	[illegible]
Хліб душі	[illegible]
Друг Душі	[illegible]
Друг Душі (в зв. опр.)	[illegible]

Пишіть на адресу:
Swoboda
184 Hudson St.